

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för kommunikation och medier
Medie- och kommunikationsvetenskap
MKVK04:3, HT 2013

Om journalisterna själva får välja

En kvalitativ studie av Staffanstorpskandalen

Författare: Mona Olsson och Sara Dahlman
Handledare: Fredrik Miegel
Examinator: Emilia Ljungberg

Sammanfattning

“Om journalisterna själva får välja – en kvalitativ studie av Staffanstorpskandalen”

Studien är författad av Mona Olsson och Sara Dahlman vid Institutionen för kommunikation och medier, Lunds universitet under höstterminen 2013.

Den andra oktober 2013 sänds *Uppdrag granskning*s avsnitt “Kommungranskarna: Staffanstorp” som avslöjar hur kommunpolitikerna i Staffanstorp har använt skattepengar för en konferensresa till Cannes, och därefter lämnat in kvitton för ersättning – kvitton som till stor del bestod av alkoholinköp och dyra middagar. Veckorna efter *Uppdrag granskning*s avsnitt fortsätter nyhetsmedierna att rapportera och ställa Staffanstorps politiker mot väggen, vilket resulterar i en utveckling med fler avslöjande och politiska utspel. Skandalen kulminerar då den före detta kommunstyrelseordförande tar på sig skulden för det inträffade och erkänner ett alkoholmissbruk.

Syftet med denna studie är att, med hjälp av Staffanstorpskandalen, förstå hur skandaler konstrueras i medierna och därmed bidra till en bredare förståelse för medieskandaler generellt. Avsikten är att belysa hur berättartekniker används av journalister i deras rapportering för att förstärka respektive försvaga vissa aspekter av en händelse. Med stöd av bland annat John B. Thompsons teori om medieskandaler undersöker vi hur Staffanstorpskandalens olika faser ser ut och vad som kännetecknar skandalen, och utifrån Stanley Cohens klassiska studie om medierna och moralpanik kan vi identifiera journalistiska tekniker som driver utvecklingen framåt. Det empiriska materialet för vår studie omfattas av *Uppdrag granskning*s avsnitt samt de tidningsartiklar som skrevs av *Sydsvenskan*, *Skånska Dagbladet* och *Kvällsposten* under den aktuella tidsperioden om 21 dagar. Analysmetoden är utarbetad utifrån den kvalitativa innehållsanalysen, med inspiration från retoriska och narratologiska metoder, för att bäst besvara studiens frågeställning.

I analysen framkommer hur journalisterna har konstruerat skandalen i Staffanstorp med hjälp av olika berättartekniker, som tillåter dem att berätta en händelse ur ett visst perspektiv. Framträdande i Staffanstorpskandalen är hur medierna har tilldelat de inblandade politikerna olika roller, där vi har identifierat både hjältar och skurkar. Vi har även sett hur tidningarna anstränger sig för att hålla liv i skandalen genom att gräva fram nya moraliska överträdelser och rapportera icke-nyheter, samt hur de rättfärdigar den omfattande rapporteringen genom att ständigt framhäva folkets ilska och missnöje – en känslostorm som vid en närmare granskning visar sig vara något överdriven. Sammanfattningsvis kan vi konstatera att medierna skapar en bild av verkligheten, en bild som förmedlas vidare till allmänheten och som påverkar hur många människor uppfattar en specifik händelse.

Nyckelord: Skandal, politisk skandal, medieskandal, överträdelse, skandalisering, dagordningsteori, dramaturgi, berättelse, kvalitativ innehållsanalys, Social Sciences, Staffanstorp, Mipim, Sandin, Sonesson, Lövendahl, Cavallin.

Innehållsförteckning

1. STAFFANSTORPSSKANDALEN	1
1.1 SKANDALER I ALLMÄNHET.....	1
2. SYFTE OCH FORSKNINGSPRÅGOR	2
3. EN FALLSTUDIE AV STAFFANSTORPSSKANDALEN	3
3.1 METODKRITIK.....	4
4. POSITION PÅ FORSKNINGSFÄLTET	6
5. PERSPEKTIV PÅ KONSTRUKTIONEN AV SKANDALER	7
6. OM JOURNALISTERNA SJÄLVA FÅR VÄLJA	9
6.1 CANNESRESAN – EN POLITISK SKANDAL	9
6.2 SKANDALENS GILLA GÅNG.....	15
6.3 KONSTEN ATT RAMA IN	18
6.4 HÅLLA BOLLEN RULLANDE	30
6.5 EFTERSPELET.....	33
7. KONKLUSION	35
8. REFERENSLISTA.....	38
8.1 TRYCKTA KÄLLOR.....	38
8.2 ELEKTRONISKA KÄLLOR.....	39
8.3 TV-PROGRAM	40
8.4 TIDNINGARTIKLAR	40
8.5 RÄTTIGHETER TILL UPPSATSENS BILDER.....	41

1. Staffanstorpskandalen

Varje år reser några hundra svenska politiker och tjänstemän till Cannes på franska Rivieran för att delta i en stor fastighetsmässa: Mipim. Från Staffanstorp i Skåne åkte 2013 (för tredje året i rad) en grupp kommunpolitiker för att besöka mässan. Den andra oktober 2013 sände *Uppdrag Granskning* i SVT ett avsnitt om kommunpolitikerna i Staffanstorp och deras resa till Cannes, i syfte att synliggöra vad som försiggick på resan och var skattepengarna tog vägen. Under programmet fick tittaren följa *Uppdrag granskning*s reporter som undersökte om det var hårt arbete under resan till Cannes eller om det egentligen var en kamouflerad semestervecka. I ovan beskrivna fall är det som sagt *Uppdrag Granskning* som står för avslöjandet, men när programmet är slut tar andra medier över granskandet och fortsätter att rapportera om nyheten. Dagarna efter att *Uppdrag Granskning* sändes var de tre lokaltidningarna, som bevakar Staffanstorps kommun, fyllda av nyhetsartiklar och politiska ledare om resorna till Cannes. Händelsen utvecklades från att enbart avslöja en oegentlighet till att bli en fullbordad medieskandal, där politiker talade ut om alkoholproblem och arga invånare uttryckte sin ilska.

1.1 Skandaler i allmänhet

Utvecklingen av tryckt och elektronisk media möjliggjorde informationsspridning mellan människor som inte delar tid och rum, vilket har lett till en annan slags öppenhet och synlighet för personer och händelser än tidigare. Förändringen av pressen har bland annat lett till att skandaler till viss del ändrat karaktär och blivit medierade händelser, tillika medierade skandaler (snarare än lokala angelägenheter). Med medieskandal menas att de konstitueras i medierna genom medierade former av kommunikation: avslöjandena av medierna och uttalandena i dem är inte sekundära, utan är vad som skapar skandalerna. Personer inom det politiska fältet måste använda symbolisk makt för att få inflytande över andra och för att kunna styra över händelser. Möjligheten till symbolisk makt beror på personens symboliska kapital som består av prestige, rykte och respekt, vilket idag byggs upp främst i medierna. Skandaler och hotet om skandaler är därmed viktiga inom det politiska fältet, eftersom skandaler kan radera allt symboliskt kapital, som i sin tur utmanar den politiska makten (Thompson, 2000). I och med dagens informations- och kommunikationssamhälle måste politiker i hög grad anpassa sig efter den medielogik som råder, för att kunna bygga upp och behålla det symboliska kapitalet. Fortsättningsvis kommer vi att använda uttrycket skandaler även då det är mediala skandaler som åsyftas.

2. Syfte och forskningsfrågor

Uppsatsens syfte är att öka vår förståelse för hur skandaler konstrueras och framställs i medierna, genom att granska ett specifikt fall. Det är sålunda inte främst fallet i sig som är intressant, det är snarare ett uttryck för mediernas möjlighet att konstruera en bild av verkligheten och studien syftar även till att knyta an mediernas roll i ett vidare demokratiperspektiv. Vårt huvudsakliga syfte med fallstudien är att, ur ett medie- och kommunikationsvetenskapligt perspektiv, förstå hur Staffanstorpskandalen har formats i medierna och vilka konsekvenser detta har fått för rapporteringen.

För att utreda syftet utgår studien från följande forskningsfrågor:

- Hur uttrycks respektive konstrueras Staffanstorpskandalen i och av medierna?
- Hur använder medierna berättartekniker för att konstruera skandalen så att den passar in i medielogiken?
- Hur använder medierna vinklingstekniker för att förstärka vissa aspekter av skandalen?

3. En fallstudie av Staffanstorpskandalen

I vår studie ville vi undersöka ett aktuellt och omdiskuterat fall, och gjorde därför ett strategiskt val då vi valde Staffanstorpskandalen som analysobjekt. Fallstudien innebär att man gör en djupstudie av ett enskilt fall eller process, som man menar är ett uttryck för ett mer generellt fenomen. En stor fördel med fallstudien som metod var att vi fick ett tydligt avgränsat material (Merriam, 1994). Därmed hade vi möjlighet att undersöka allt relevant material – i vårt fall hela *Uppdrag granskning*s avsnitt samt alla tryckta tidningsartiklar om händelsen i Staffanstorp under den aktuella tidsperioden. En fallstudie kan ge teoretiska generaliseringar, som används för att successivt utveckla den redan existerande teorin (Ekström och Larsson, 2010). Med detta i åtanke jämförde vi vårt valda analysobjekt med den redan utvecklade teorin på fältet. Resultatet har vi därefter använt för att stödja eller förkasta teorin, vilket därmed har ett generellt teoretiskt värde. Fallet ger oss således allmän kunskap om hur medierna kan konstruera skandaler. Med vår retrospektiva studie har vi sett tillbaka på medieskandalen och rekonstruerat skandalens utveckling. För att bäst besvara studiens frågeställning var en kvalitativ innehållsanalys mest lämpad att använda då den tillåter oss att förstå hur skandalen har konstruerats i medierna. Eftersom tolkning och förståelse är vad som präglar den kvalitativa metoden och den hermeneutiska vetenskapssynen har vi förankrat vår studie i den deskriptiva och hermeneutiska traditionen, för att hitta olika perspektiv snarare än sanningen i sig (Merriam, 1994).

Vi har undersökt den medierade konstruktionen av Staffanstorpskandalen – med andra ord har vi inte undersökt den verkliga händelsen som ligger till grund för skandalen. Vårt empiriska material innefattas därför av följande: dels avsnittet “Kommungranskarna: Staffanstorp” (2013-10-02) från SVT:s tv-program *Uppdrag granskning*, och dels de tidningsartiklar som publicerats i de tryckta upplagorna av tre utvalda tidningar. De tidningar som vårt urval utgörs av är *Sydsvenskan*, *Skånska Dagbladet* och *Kvällsposten*, då dessa har Skåne som främsta bevakningsområde samt är de som publicerade flest artiklar om Staffanstorpskandalen. Urvalet av vårt empiriska material begränsades till dagen då *Uppdrag granskning* gjorde avslöjandet den 2 oktober 2013 och 20 dagar framåt (till och med 2013-10-22), då vi såg tydliga tecken på att skandalens efterspel hade börjat. Vi sökte fram vårt empiriska material i databasen Retriever (Retriever, 2013). Som sökord bestämde vi att ordet “Staffanstorp” skulle vara med i alla träffar, samt minst ett av följande ord: “alkohol”, “Mipim”, “Cannes”, “politiker”, “uppdrag”, “Sonesson”, “Sandin”, “MP”, “skandal” eller “kris”. Sökorden valdes

noggrant efter ett flertal testsökningar med olika kombinationer av ord. Sökningen gav 92 träffar, och efter att ha sållat bort dubletter och irrelevanta träffar återstod 77 artiklar, vilka har utgjort vårt empiriska material. Vår sökning har täckt en stor del av de publicerade artiklarna under den aktuella tidsperioden. Vi är dock medvetna om att vi sannolikt inte har funnit alla relevanta artiklar som finns publicerade, men menar att det empiriska materialet är representativt även för ett eventuellt bortfall.

En av fördelarna med att göra en kvalitativ innehållsanalys av tidningsartiklarna är att de är icke-reaktiva, det vill säga att de inte påverkas när vi studerar dem (Merriam, 1994). Eftersom studiens syfte är att undersöka den medierade händelsen hade vi med en annan metod, till exempel att intervjua journalister, inte kunnat besvara vår frågeställning på ett lika tillfredställande sätt, bland annat då vi som forskare påverkar intervjusituationen och således även intervjuobjektets svar. Vår frågeställning kräver en viss tillit till analysobjektet, vilket vi kan få då tidningsartiklarna är en produkt av den kontext de tillkom i (Merriam, 1994).

Begreppet generalisering innebär att man går från det säregna till det allmänna – att man drar slutsatser om en population när man endast har undersökt ett urval. Det innebär således att man tillskriver analysobjektet vissa egenskaper som sägs vara gemensamma för andra inom en viss kategori. Ett genomtänkt val av studieobjekt kan bidra till att vi prövar den teori som finns på fallstudiens område, antingen genom att välja ett fall som tycks stämma överens med teorin eller genom att välja ett fall som inte förefaller stämma överens med teorin. Eftersom fallstudien är väl lämpad för att ge generell kunskap har vi valt ett fall som från början tycktes stämma överens med den teori som fanns på området, för att på så sätt öka generaliserbarheten från vårt urval till en större population (Östbye, m.fl., 2004).

I analysen har vi studerat vårt material med utgångspunkt i den teoribildning som står beskriven i avsnitt 5 (Perspektiv på konstruktionen av skandaler). Med inspiration från retoriken har vi därefter undersökt tonen i artiklarna och tv-programmet, då det är av betydelse för vilken vinkel journalisterna anlägger på händelsen. Vi har även lånat begrepp från narratologin, till exempel aktörer och roller, för att studera nyhetsrapporteringens inneboende dramaturgiska egenskaper, och på så sätt kunna utröna hur vissa aspekter har förstärkts och andra försvagats.

3.1 Metodkritik

Då kvalitativ innehållsanalys innebär att vi som forskare är de instrument som samlar in och analyserar datan, medföljer en mänsklig begränsning som innebär en risk att missa relevant

information eller låta personliga värderingar färga undersökningen (Merriam, 1994). Därför har vi lagt stor vikt på att ständigt vara uppmärksamma och medvetna om att vi som analyserar bär med oss våra erfarenheter och fördomar in i analysen (Östbye m.fl., 2003). Av den orsaken har vi genomgående i analysen noggrant jämfört våra resultat med den teoribildning som finns på området och utförligt både beskrivit och redogjort för de slutsatser som vi kommit fram till.

4. Position på forskningsfältet

För att positionera oss på det fält som skandaler är en del av behöver vi först orientera oss och få en överblick av den forskning och de studier som är aktuella inom fältet. Eftersom skandaler är ständigt förekommande och medielogiken tycks vara relativt konstant, har vi valt ett aktuellt fall som ännu inte har ebbat ut, för att på så sätt förstå hur skandaler ser ut idag. På fältet finns bland annat forskning inom drevjournalistik, så som den Mia-Maria Hammarlin och Gunilla Jarlbro (2012) gjorde när de undersökte den bild som pressen målade upp av Mona Sahlins politiska karriär, och hur drevet efter den så kallade Toblerone-affären tillslut ledde till Sahlins avgång. En av deras slutsatser är att tidningarna fokuserade på Sahlin som privatperson, och inte som politiker. Hammarlin och Jarlbro anlägger främst ett medie- och kommunikationsperspektiv, men även ett genusperspektiv då de menar att Sahlin utsätts för ett hårdare drev än om det hade gällt en manlig politiker. Marina Ghersetti (2000) har studerat rapporteringen kring prinsessan Dianas bortgång och kidnappningen av tre svenska biståndsarbetare i Angola i syfte att se vad som kännetecknar de nyheter som har fått extremt mycket uppmärksamhet i medierna. Ghersetti diskuterar nyheternas urval, bearbetning och presentation med utgångspunkt i ett dramaturgiskt perspektiv, och kommer fram till att nyhetsbevakningen av de två fallen indikerar att händelser som definieras som stora nyheter rapporteras på ett likartat sätt (dramaturgiskt bearbetade), oavsett vad de handlar om. Stanley Cohen (2002) bidrog med en av de mest klassiska studierna på fältet när han introducerade begreppet moralpanik i studien om mediernas behandling av fenomenet mods och rockers på 60-talet. Cohens visade vilken kraft massmediernas rapportering har, och hur medierna skapade en moralpanik bland engelsmännen som fick dem att frukta relativt harmlösa ungdomar, samtidigt som ungdomarna påverkades genom att acceptera den aggressiva roll de tilldelats av medierna, och började agera därefter.

Ovan nämnda studier återfinns på samma forskningsfält som vår studie, med varierande utgångspunkter och aspekter. Den gemensamma nämnaren i studierna är deras utgångspunkt att medierna har en förmåga att skapa en bild av verkligheten, och de för alla diskussioner kring vilka konsekvenser mediernas konstruerade verklighet kan medföra. Genom att titta på ett nutida fall skänker vi aktualitet till dessa klassiska studier, och kan bidra till att diskussionen fortsätter samt ge en ökad förståelse för den kunskap som redan finns.

5. Perspektiv på konstruktionen av skandaler

En av de mest tongivande forskarna inom fältet för skandaler är John B. Thompson. I vår analys utgår vi huvudsakligen från hans teorier om medierade skandaler. Thompson (2000) diskuterar hur de moderna politiska skandalerna är en produkt av den utveckling som har skett inom massmedia. Vi applicerar hans resonemang om vad som kännetecknar en medieskandal och dess olika faser på Staffanstorpskandalen, för att på så sätt utröna vilken utveckling den har genomgått. Thompson (2000) menar att kopplingen mellan skandaler och medierna är stark, då det är medierna som för fram de överträdelser som har potential att bli skandaler i ljuset. Detta förankrar vår studie inom medie- och kommunikationsvetenskapen, men används främst för att analysera vad som sker då medierna avslöjar baksidan av Staffanstorpspolitikernas resor till Cannes, och när de gör allmänheten medveten om händelsen.

Med hjälp av Stanley Cohens (2002) syn på massmediernas förmåga att skapa moralpanik kan vi bättre förstå den dramaturgiska utveckling som vi ser i vårt empiriska material. Cohen studerade en händelse under sommaren 1964, då ungdomsgrupperna mods och rockers hamnade i slagsmål i en sommarstad i England under ett par dagar. Medierna framställde incidenten som en del av ett större socialt problem och ett hot mot samhällets moral. Detta hot existerade aldrig i verkligheten enligt Cohen, utan var en produkt av mediernas framställning. Mediernas konstruktion av att huliganerna fanns överallt spred sig utanför tidningssidorna och ledde till moralpanik bland befolkningen. Journalisterna använde sig av dolda tekniker så som rapporterandet av icke-nyheter, melodramatiska ordval och sensationella rubriker. Dessa teorier är intressanta för oss att bygga vår analys på då det är en liknande konstruktion som vi vill blottlägga och studera i vårt valda fall. Trots att Staffanstorpskandalen inte är ett uttryck för moralpanik visar fallet flera likheter med den logik som Cohen presenterar, vilket motiverar en användning av hans teori.

I vår studie utgår vi från synen på nyheter som berättelser och som en konstruktion av verkliga händelser, istället för en objektiv spegling av densamma. Precis som med skönlitterära berättelser bearbetas nyhetsartiklar utifrån vissa dramaturgiska principer, som har att göra med regler för hur text struktureras och berättas. Ghersetti (2000) menar att en skandal inte kommer naturligt förpackad, utan är uppbyggd utifrån medvetna journalistiska val. Därmed är det relevant att studera den dramaturgiska strukturen i Staffanstorpskandalen, eftersom den har betydelse för den bild av verkligheten som medborgaren får och agerar utifrån.

Vidare är vår utgångspunkt densamma som McCombs (2006) dagordningsteori gällande mediernas inflytande över att påverka frågors prioritering på den allmänna dagordningen. McCombs (2006) menar att det finns två nivåer av dagordningsmakt. Den första nivån gäller mediernas makt att prioritera hur viktig en fråga (objekt) är på allmänhetens dagordning. Den andra nivån gäller makten över vilka aspekter (attribut) av en fråga som prioriteras i medierna. Dagordningens attribut definierar en fråga och får ibland den allmänna opinionen att luta åt ett särskilt perspektiv. Dagordningsteorin är mer specifikt en teori om hur prioriteringar överförs från massmediernas världsbilder till bilderna i våra huvuden. Den teoretiska idén är att element som är framträdande i mediernas bild även blir framträdande i allmänhetens bild (McCombs, 2006). Dagordningsmakten över attribut ökar vår förståelse för hur nyhetsmedierna formar den allmänna opinionen, och förklarar varför det är viktigt att se hur medierna konstruerar en skandal, där folket tillslut kan kräva en persons avgång.

Ovanstående teorier ger oss en solid grund att bygga en egen teoribildning utifrån. För att förklara specifika omständigheter i vår fallstudie har vi även vänt oss till annan central teori på fältet, där vi så behövt. Alla teorier tillämpas och beskrivs i samband med att det empiriska materialet analyseras.

6. Om journalisterna själva får välja

6.1 Cannesresan - en politisk skandal

Thompson (2000) menar att skandaler är händelser med vissa särskilda karaktärsdrag. En moralisk överträdelse – då Staffanstorpspolitikerna dels åkte på en betald konferensresa utan att arbeta de timmar som krävs (enligt Skatteverket), dels köpte alkohol för skattepengar – är ett karaktärsdrag som är nödvändigt för att en potentiell skandal ska finnas. Överträdelserna behöver med andra ord inte vara olagliga. Dessa överträdelser är vad Cohen (2002) kallar ett avvikande beteende, vilket medierna tar fasta på för att utmåla en händelse som en del av ett större, hotfullt agerande. Att politikernas handlingar ofta blir skandalösa beror på att de inte bara representerar sig själva utan även de institutioner som de professionellt tillhör (Lull och Hinerman, 1997). Vidare förutsätter en skandal även en viss form av hemlighetshållande som blir känt för (eller tros existera av) personer som inte är direkt inblandade, såsom när *Uppdrag granskning*s reporter gör överträdelserna kända för många andra icke-deltagare. Ytterligare karaktärsdrag för en skandal är att dessa icke-deltagare, som Staffanstorps invånare, ogillar vad som hänt och blir förolämpade av det moraliska brottet. Vissa icke-deltagare visar även sitt ogillande genom att offentligt kritisera eller fördöma händelsen, vilket uttrycks på bland annat tidningarnas insändarsidor. Avslöjandet och fördömandet av händelsen skadar i de flesta skandaler ryktet för den som är ansvarig för dem.

I *Uppdrag granskning*s avsnitt om Staffanstorpspolitikernas resa till Cannes beskrivs ett flertal moralöverträdelser som är nödvändiga för uppkomsten av en skandal: en resa till Cannes under *åtta dagar* trots att mässan som skulle besökas endast varade i fyra av dessa dagar, *förtäring av alkohol under arbetstid*, *för få arbetade timmar* för att resan ska klassas som en konferensresa, *inga konkreta resultat* av resan som gynnar kommunens invånare samt att detta har finansierats med *skattepengar*. I *Uppdrag granskning* framhäver reporter Sophia Djiobaridis förvisso att det druckits alldeles för mycket alkohol under resan, men menar att det allra största problemet snarare är att hon inte kan finna några konkreta bevis (som exempelvis investeringar i kommunen) på att de årliga resorna till Cannes på något sätt gynnar Staffanstorps kommuninvånare. Tidningarna däremot fokuserar främst på mängden alkohol som har druckits och att den har bekostats med skattepengar. *Uppdrag granskning* sänder under en hel timme ett program om resorna till Cannes och hinner under den tiden lyfta fram vad som är problematiskt ur flera perspektiv. Tidningarna är i sin tur tvungna att göra ett urval bland dessa perspektiv, och

i fallet med Staffanstorps kommunpolitiker är alkoholen och skattepengarna den röda tråden. Att skandaler som rör ekonomiska överträdelser ofta blir väldigt omdiskuterade kan bero på den starka normen i Sverige att göra rätt för sig och betala skatt (Allern m.fl., 2012). Ytterligare ett av de mer återkommande normbrotten som utvecklas till skandaler i Sverige är de där felaktigt bruk av alkohol är inblandat. Det ökade antalet skandaler av den typen visar även en tydlig vilja hos nyhetsredaktioner att publicera den sortens nyheter (Allern m.fl., 2012). Den starka normen att hantera skattepengar korrekt kommer till uttryck i bland annat i *Kvällsposten* (2013-10-03a):

Politikerna kallar det arbetsresa. Invånarna i Staffanstorp känner vrede och indignation över att det i stället verkar ha varit rena nöjestrappen som beslutsfattarna gjort till Rivieran.

– De låter skolor och sjukvård förfalla, men tar skattepengar för att äta och dricka gott. Jag blir riktigt förbannad, säger Märta Ekqvist.

[---]

Sjuksköterskan Jessica Sjöstedt förstår att folk kan vara rädda för att säga sin mening i en liten kommun. Det hindrar henne inte från att säga vad hon anser om slöseriet.

– Vi andra fick knappt någon löneförhöjning i år, men dricka sprit på vår bekostnad går tydligen bra.

I vissa skandaler kan överträdelserna komma att överskuggas av det som Thompson (2000:17) kallar *second-order transgressions* (andrahands-överträdelser), vilket syftar till då en person försöker släta över, förneka eller dölja den egentliga överträdelserna. Detta leder många gånger till ytterligare undersökningar eller utredningar och nya avslöjanden i medierna. Uppmärksamheten byter då fokus från den ursprungliga överträdelserna till andrahands-överträdelserna, vilket ger skandalen näring (Thompson, 2000). *Uppdrag granskning*s reporter Djiobaridis uppger att hon under arbetet med reportaget har haft stora problem med att få ut offentliga dokument angående Cannesresorna. Djiobaridis får svar från kommunen att det inte finns något program eller schema som bevisar att styrelsekonferensen som politikerna säger sig ha haft de dagar Mipimmässan inte pågick, har ägt rum. För att en konferensresa ska klassas som arbete krävs dock, enligt Skatteverket, ett tydligt program med en arbetstid på omkring sex timmar per dag jämnt fördelat över hela veckan (Skatteverket). Efter ett flertal förfrågningar får Djiobaridis tillslut ett översiktsprogram, där det visar sig att den arbetade tiden i Cannes inte uppgår till det antal timmar som krävs. I programmets intervju med kommunstyrelseordförande Christian Sonesson förnekar Sonesson inte aktivt att de arbetat för få timmar, däremot görs många försök att dölja det låga antalet arbetade timmar. Reportern frågar efter konferensresans program:

Reporter: Dag ett: 17:30 styrelsemötet ska börja till 19:00. Andra dagen styrelsemöte 17:30-20:30, det är tre timmar.

Christian Sonesson: Mm.

Reporter: Tredje dagen styrelsemöte 14:30 – 17:30, det är också tre timmar.

Christian Sonesson: Det kan nog stämma det du har där.

Reporter: Men det räcker inte för att det ska vara en konferens.

Christian Sonesson: Nä då får vi rätta till det så att säga om det är nåt problem med skatteverket så får vi se till så att folk i så fall får förmånsbeskatta det.

Reporter: Ja, det är ju en sådan som du.

Christian Sonesson: Ja, jag och andra

Christian Sonesson: Ja ser inga problem med det.

Reporter: Men känner du igen dom här tiderna?

Christian Sonesson: Ja, alltså dom är nog korrekta.

Reporter: Det tror du?

Christian Sonesson: Ja, ja det tror jag.

Reporter: Ja, men då tycker jag det är så konstigt, för om vi säger första dagen här då, 17:30 styrelsemötet börjar. Men då har ni ju ett kvitto från att ni har vart och handlat i matbutiken Lidl.

Christian Sonesson: Mm.

Reporter: Och det är ju stämplat 17:37 samma dag så att. Och sedan så ska man ju åka hem.

Christian Sonesson: Ja, men det är flytande tider lite granna, det kan ju ha vart att vi har sagt att vi ska börja 17.30 men vi har börjat senare och hållit på längre så det är ju ungefärliga hålltider.

Reporter: Fast ni kan inte ha hållit på längre för att styrelsemötet ska sluta 19 och 19.15 så sätter ni er i en taxi och åker till Antibes.

Christian Sonesson: Mm, men det, vi har haft dom mötena där nere så att det exakt när de har förekommit under dagen det har jag inte så här i minnet. Men det är ingen tvekan om att vi har haft dom mötena där nere, sen så exakt när.

(Uppdrag granskning, 2013-10-02)

Ovan är ett uttryck för vad Thompson menar med second-order transgressions. Dessa blir centrala i en skandal, eftersom de innebär överträdelse av beteendekoder som betraktas som regler för våra liv. Vissa av dessa beteendekoder är reglerade i lagen och när sådana överträds blir konsekvenserna särskilt allvarliga (Thompson, 2000). Att kommunpolitikerna inte verkar ha följt reglerna för de timmar man ska arbeta på en konferensresa kan vara fog för vidare utredning, som – om det visar sig stämma – kan leda till att de som varit delaktiga på resan måste förmånsbeskatta den. Då second-order transgressions och politikerns försök att dölja skandalösa aktiviteter ofta är vad som driver en skandal framåt, blir det i konstruerandet av en skandal extra

viktigt för ett nyhetsmedium att upptäcka en kamouflerad semesterresa, i jämförelse med att upptäcka att politikerna “enbart” hade åkt på en lyxig konferensresa (Thompson, 2000).

Förutom att en skandal alltid innebär en viss form av moralisk överträdelse för att den ska uppstå, förutsätter en skandal även att händelsen blir känd för andra (eller starkt förmodas av andra att den har ägt rum). Om vetskapen om den enbart delas av de som är involverade kommer en skandal inte att äga rum (Thompson, 2000). Staffanstorps kommunpolitiker har åkt till Cannes flera år i rad, men det är först när *Uppdrag granskning* avslöjar resan i ett tv-program som förutsättningar för att en skandal ska uppstå finns. Programmet om Staffanstorps kommunpolitiker hade dessutom, enligt *Kvällsposten* den 4 oktober (*Kvällsposten*, 2013-10-04), vid tillfället den högsta tittarsiffran för säsongen (880 000 tittare). Händelser som förblir osynliga för icke-deltagare är inte skandaler, men de kan ändå vara potentiella skandaler. Medierna spelar en stor roll i detta eftersom journalisternas uppgift är att granska makten och avslöja oegentligheter. Skandaler är därmed mer än enbart överträdelsen, och mer än de normer och värderingar som politikerna genom handlingarna överträder – de konstitueras i medierna genom medierade former av kommunikation (Thompson, 2000).

En skandal förutsätter vidare att någon uttrycker sitt missnöje kring överträdelsen, och i de medierade skandalerna uttrycks detta ogillande i medierna. Det skapar ett fördömande klimat som uttrycks genom till exempel rubriker och negativt dömande, vilket framförallt de första dagarnas artiklar i tidningarna för vår studie visar (Thompson, 2000). Redan samma dag som *Uppdrag granskning*s sändes, skriver *Sydsvenskan* (2013-10-02) en artikel med rubriken “Saftig nota när politiker åt och drack i Cannes”. Dagarna efter följs av bland annat “Fars utan skratt i Cannes” (*Sydsvenskan*, 2013-10-03a) och “Ilskan växer i Staffanstorp” (*Sydsvenskan*, 2013-10-03b). *Skånska Dagbladet* och *Kvällsposten* använder en likartad negativ jargong: “Sup för egna pengar” (*Skånska Dagbladet*, 2013-10-03) och “De drack för dina pengar” (*Kvällsposten*, 2013-10-03b). Thompson (2000) menar dock att detta klimat inte nödvändigtvis måste reflektera åsikter och attityder hos läsaren, lyssnaren eller tittaren, vilket i vår studie visar sig när *Sydsvenskan* (2013-10-13) är ute för att prata med orsborna. Flera uttrycker åsikter som inte stämmer överens med mediernas bild av att alla invånare är rasande på politikerna. En person säger till exempel att reportagen är tramsiga och att det finns “många andra sjuka grejer Sverige lägger skattepengar på”. Allmänhetens reaktioner är dock viktiga då det är de som avgör om händelsen överhuvudtaget är avvikande – reagerar inte allmänheten behöver tidningarna inte

heller rapportera om den (Cohen, 2002). För att legitimera sin rapportering måste nyhetsredaktionerna således presentera en upprörd allmänhet. Såväl i *Uppdrag granskning* som i tidningarna ställer reportrarna frågor till medborgare om deras åsikter kring händelsen. Dessa ges ett stort utrymme både i tv-programmet och i tidningarna. Tidningsrubriker som “Raseriet mot Staffanstorp” (*Kvällsposten*, 2013-10-04) och “Upprörda känslor bland kroggäster” (*Sydsvenskan*, 2013-10-03c) ger en bild av upprörda och ilska kommuninvånarna redan innan vi har läst deras åsikter. Vid en djupare inläsning upptäckte vi dock att det egentligen inte har kommit så mycket respons från allmänheten, om vi utgår från antalet insändare i tidningarna. Endast fyra insändare av privatpersoner har publicerats, och merparten av allmänhetens respons i medierna kommer istället från de korta enkätfrågor som reportrarna har ställt till kommuninvånarna “på stan”, där många uttrycker sin irritation över att skattepengarna prioriteras fel. Ett problem med dessa enkätfrågor är att vi inte kan veta vilka svar som har publicerats i tidningarna och vilka som inte har publicerats, detta är således en fråga som vi inte kan utreda genom att enbart granska tidningarnas artiklar. Vid den djupare inläsningen visade det sig även att den största delen av kritiken framförallt kommer från tidningarnas egna ledarsidor. Faktum kvarstår dock att bilden som tidningarna målar upp trots allt är att engagemanget bland Staffanstorps kommuns invånare har varit stort, vilket stödjer Lull och Hinermans (1997) tes att en skandal formas lika mycket av responsen för avslöjandet som av överträdelsen i sig, och att det är allmänheten som genom sin respons avgör hur allvarlig överträdelsen är. En skandal konstitueras följaktligen såväl av den moraliska överträdelsen som av responsen kring den, i form av så kallade *speech-acts* (yttranden) (Thompson, 2000:20). Vissa av yttrandena måste dock vara offentliga och kunna höras av många människor. Kommunikationsmedier, som till exempel tv:n och *Uppdrag granskning*, spelar en stor roll för offentliga *speech-acts*. Dessa medier är till sin natur inte bundna till tid och rum – dessa *speech-acts* är med andra ord inte bundna till då kommunpolitikerna åkte till Cannes utan görs tillgängliga för många människor som kan ta del av avslöjandet, genom *Uppdrag granskning* och tidningsartiklarna. När skandaler som den i Staffanstorp bryter ut sprids dessa *speech-acts* i medierna snabbt och okontrollerbart (Thompson, 2000).

Risken att ryktet försämrats finns alltid i en skandal och avslöjandet om överträdelserna förstör många gånger ryktet för den eller de som är ansvariga för det som skett. För att rentvå sitt namn vill man försvara sig och förneka att överträdelsen ägt rum eller att man ens har varit

inblandad. I vår studie finner vi dock en politiker som väljer en annan strategi: istället för att rädda sig själv väljer före detta kommunstyrelseordförande Michael Sandin att offra sig, och på så sätt rädda och försvara de andra kommunpolitikernas beteende. Detta gör han genom att berätta om sitt alkoholproblem, vilket han menar har skapat en ohälsosam alkoholkultur som alla har dragits med i (*Sydsvenskan*, 2013-10-09a). Det är dock riskabelt att indirekt försvara överträdelsen så som Sandin gör då han skyller sitt handlande på alkoholproblem, eftersom risken finns att mediernas fokus då skiftar till second-order transgressions vilket kan vara ännu mer skadande för en individs rykte än själva avslöjandet av händelsen (Thompson, 2000). Sandin, som för en kort stund har lyckats bli föremål för empati, krossar för andra gången folkets förtroende när det ett par dagar senare framkommer att han inte endast har uppmuntrat en osund alkoholkultur, utan även använt sitt tjänstekort till dyra krogbesök och taxiresor. Hur den skiftande behandlingen av Sandin uttrycks i tidningarna kan vi se i nedanstående utdrag. I första utdraget tillåts Sandin förklara sig och bli personlig, medan det andra utdraget består av en uppräknig av flera överträdelser.

Före det nya avslöjandet:

Michael Sandin har under helgen funderat över hur det har kunnat bli så här. Han ger flera förklaringar. En är den magoperation han genomgick för fyra år sedan för att minska sin övervikt.

– Operationen fungerar så tillvida att jag inte kan äta de mängder som jag gjorde innan, även om jag fortfarande är glad för god mat. Men enligt läkarna visar forskning att vissa ersätter mat med alkohol, när de inte kan äta lika mycket som innan.

Han ser också sin arbetsbelastning som en orsak till att arbete och fritid flutit ihop, liksom vanor och ovanor.
(*Sydsvenskan*, 2013-10-9a)

Efter det nya avslöjandet:

Sydsvenskan kunde i fredagstidningen avslöja att regionrådet Michael Sandin (M) har åkt taxi för 11 300 kronor under tio månader, varav flera turer till hemmet från krogen och till arbetsmöten dagen efter. Sydsvenskan kunde också avslöja att han flera gånger har låtit regionen betala för sin mat, på så kallade arbetsluncher och arbetsmiddagar med partikollegor. Där har de också druckit alkohol, både starksprit, vin och öl.

(*Sydsvenskan*, 2013-10-12a)

Vice kommunstyrelseordförande Torbjörn Lövendahls förtroendekurva går däremot tvärt emot vad Sandins gör. Under en intervju i *Uppdrag granskning* mellan Lövendahl och reportern

Djiobaridis försvarar Lövendahl att man rest enligt systemet "resa på räkning" (då man lämnar in kvitton och får ersättning för de utgifter man har haft) med att resan hade blivit mycket dyrare om man istället hade valt ett system med fast traktamente. Att alkohol har inhandlats har föga betydelse så länge politikerna håller sig inom ramen för vad ett traktamente hade gett, menar Lövendahl. Tidigt i skandalens skede målas Lövendahl upp som en av de största bovarna i dramat, bland annat eftersom han tycker att representation ska präglas av den skånska generositeten samt att en alkoholpolicy inte är nödvändig. Efter att Sandin tar på sig skulden för politikernas alkoholkultur får Lövendahl chansen att förklara sitt barska framträdande i *Uppdrag granskning*. Han förklarar att han tvingades vara dumlojal gentemot kommunen, eftersom han ville skydda sin uppdragsgivare (*Sydsvenskan*, 2013-10-10a). Lövendahls förtroendekapital ökar och bilden av honom som hård och kall förändras till det bättre, till skillnad från Sandin vars förtroendekapital och rykte genom hela skandalen minskar. Politiker i allmänhet är extra sårbara för sådant som kan hota att försämra deras förtroendekapital, eftersom deras möjlighet till makt och inflytande över andra beror på just det kapitalet (Thompson, 2000). Ett förstört rykte är inte enbart en personlig förlust utan kan även förstöra hela den politiska karriären, främst då politikerna ofta är kända på grund av medierna. Medierna är således helt avgörande för en politikers karriär (Thompson, 1997).

Eftersom skandaler inte bara får konsekvenser för de inblandade personernas liv och rykten, utan även för de relationer och institutioner som associeras med dem, följs många skandaler av formella och officiella utredningar. De är både till för att utreda vad som verkligen har hänt, men även för att bygga upp den tillit som har raserats på grund av avslöjandet (Thompson, 1997). Vilka utredningar som följde i Staffanstorpskandalen beskrivs i avsnitt 6.5 Efterspelet.

6.2 Skandalens gilla gång

Enligt Thompson (2000) har de medierade skandalerna en struktur bestående av fyra faser som följer efter varandra (även om mönstret inte alltid är fixerat). Medierade skandaler är dock alltid tidsbegränsade – de sträcker sig över en period som är längre än en dag och kan vara i flera veckor, månader eller till och med år, men de är inte oändliga. Avslöjandet sker den första dagen. Om det blir en skandal beror på responsen – ett avslöjande som följs av tystnad kommer inte att bli en skandal. En långlivad medieskandal kommer antingen nå ett avslut (erkännande, avgång, rättegång, officiell utredning etc.), eller gradvis tonas ut på grund av att allmänhetens intresse

minskar och medierna då bestämmer att överträdelsen inte längre förtjänar mer av den uppmärksamhet som den ditintills fått. Avslutningen eller upplösningen följs av ett efterspel, då journalister reflekterar över händelsen och dess konsekvenser i medierna. Följderna kan även leda till tillsättningar av utredningar, vilket skedde i Staffanstorpskandalen (Thompson, 2000). Bild 1 visar en tidslinje över de fyra faserna i Staffanstorpskandalen.

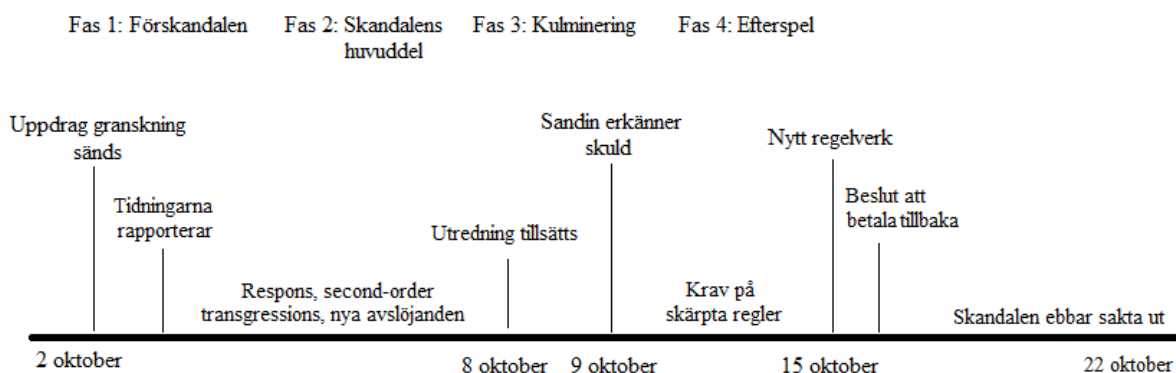

Bild 1. Staffanstorpskandalens faser.

Som vi tidigare nämnt börjar en medierad skandal inte med överträdelsen i sig. Det är istället avslöjandet av överträdelsen som ger allmänheten kunskap om den, och är därmed startskottet för skandalen. *Uppdrag granskning*s program om kommunpolitikernas resa till Cannes är det första i ledet att skapa förutsättningar för att en skandal ska uppstå. Den första fasen, vilken Thompson (2000) kallar *pre-scandal* (förskandalen), består både av *Uppdrag granskning*s avslöjande samt av de första dagarna av tidningarnas rapporterade om överträdelsen, där det främsta fokuset låg på informationen från *Uppdrag granskning*. Den första fasen kan även ge upphov till vidare utredningar av politikerna, som leder till fler avslöjanden under den andra fasen. Kommande vecka avslöjar till exempel *Sydsvenskan* (2013-10-11) fler oegentligheter. Samtidigt som tidningarna rapporterar om överträdelsen beskriver de även hur upprörda ortsborna är över vad som skett, vilket är ett uttryck för den respons som är nödvändig för att en skandal ska utvecklas. Avslöjandet kan följaktligen vara tämligen litet, men om responsen trots det blir väldigt stor snappar medierna ändå upp händelsen snabbt. Detta hör till den andra fasen, *the phase of the scandal proper* (skandalens huvuddel), vilken utgör själva medieskandalen. Eftersom skandaler utspelar sig i medierna spelar medieorganisationerna och dess aktörer (till exempel journalisterna) en viktig roll. Medierna fungerar som en slags inramningsanordning,

vilka fokuserar på en individ eller en påstådd händelse, och vägrar släppa taget (Thompson, 2000). Under de första dagarna fokuserar tidningarna främst på Sonessons och Lövendahls ansvar för resan. De är också de enda politiker som var med på resan som *Uppdrag granskning* intervjuar i sitt program. Under den andra fasen görs även nya avslöjanden, som då *Sydsvenskan* (2013-10-05) rapporterar att alkoholkonsumtionen under 2013 års Cannes-resa inte var något undantag, utan att politikerna redan 2011 drack en hel del alkohol under mässresan. Det pågår hela tiden en strategisk kamp mellan medierna och individerna som skuldbeläggs – genom utfrågningar och förklaringar eller genom att skuldbelägga och förneka. *The culmination* (kulmineringen) kallar Thompson (2000) den tredje fasen. Nya avslöjanden eller spekulationer ökar pressen på de som står i centrum för skandalen. Kulmineringsfasen leder därmed ofta till ett erkännande, avgång eller rättegång. I de fall där inget av detta sker avslutas skandalen istället genom att tempot saktar ner, det publika intresset falnar och skandalen ebbar ut. Staffanörpsskandalens kulmineringsfas består av flera delar. Den åttonde oktober berättar både *Sydsvenskan* (2013-10-08) och *Skånska Dagbladet* (2013-10-08) att kommunledningen i Staffanörp har anlitat en advokatbyrå för att granska utgifterna inom samtlig intern och extern representation. Här hade skandalens efterspels-fas kunnat inledas, men det visar sig komma fler avslöjande som ger nytt liv åt skandalen och leder vidare fram till kulmineringen. I *Sydsvenskan* den nionde oktober tar Sandin på sig skulden för vad som skett genom att erkänna att han har alkoholproblem, och att ansvaret därför ligger hos honom, eftersom denna problematik har lett till en oacceptabel alkoholkultur.

– Granskningen gav mig anledning att fundera och titta tillbaka. När jag ser alla kvitton som ni har begärt ut får jag en bild av min alkoholkonsumtion som jag inte riktigt vart medveten om. Jag ser också att det inte bara är i samband med middagar, utan även under andra tider på dygnet.

[---]

– Jag har varit kommunstyrelsens ordförande och värd, och satt standarden. Det vore dumt och fejt av mig att säga något annat. Även i Cannes, när jag var kommunstyrelsens ordförande, blev det en kultur som jag bidragit till och får ta ansvaret för.

(*Sydsvenskan*, 2013-10-09a)

Sandins beteende förklarar därmed varför en så stor del av de inlämnade kvittona består av alkoholinköp. Sandins alkoholproblem, menar han själv, har lett till en ohälsosam alkoholkultur, vilket enligt Sonesson hade kunnat förhindras genom ett tydligt regelverk kring alkohol vid

representation. Dagen efter att nyheten om Sandin publicerades eskalerar antalet skrivna artiklar i tidningarna, bland annat med politikerkollegor som hyllar Sandin för hans kurage att våga erkänna, samtidigt som de beklagar att de inte har sett tecknen för hans alkoholproblem tidigare. Då *Sydsvenskan* ytterligare en dag senare (*Sydsvenskan*, 2013-10-11) avslöjar att Sandin åkt taxi för 11 300 kronor och bjudit kollegor på både mat och alkohol med sitt tjänstekort, når skandalen sin absoluta kulmen. Den fjärde fasen, *the aftermath* (efterspelet), är den period då skandalens drama eller upplösning har passerat. Skandalens följder kan bland annat leda till att utredningar startas, vilket skedde i Staffanstorpskandalen, då kommunledningen tillsatte en utredning av en utomstående advokatbyrå för att granska kommunens representation samt föreslå ett nytt regelverk (*Sydsvenskan*, 2013-10-08 och *Skånska Dagbladet*, 2013-10-08). Kommunen började även arbeta efter nya principer, trots att de nya reglerna ännu inte hade röstats igenom i kommunfullmäktige (*Sydsvenskan*, 2013-10-15). Färre och färre artiklar publicerades efter den 15 oktober, och skandalen började sakta ebba ut. Mer om efterföljderna diskuterar vi i avsnitt 6.5 Efterspelet.

6.3 Konsten att rama in

Det är inte journalisternas faktauppgifter som i första hand präglar den bild av verkligheten som nyhetsberättelserna ger, utan på det sätt som uppgifterna väljs ut, struktureras och återberättas (Ghersetti, 2000). När medierna konstruerar en skandal producerar de dem främst som sensationella och moraliska berättelser, bland annat för att det är både enklare och billigare att producera dem som sådana (Bjerke, 2012). Massmedierna har både potential att nå ut till en stor publik och tillgång till dramaturgiska resurser, vilket gör att de kan skapa ett galleri av olika typer – som hjälten, skurken, idioten – på ett betydligt mer effektivt sätt än den gamla muntliga berättartraditionen (Cohen, 2002).

Det är av stor betydelse vilken inramning rapportrandet får i en medierad skandal, då detta kommer att prägla en mängd mindre val så som val av rubrik, bilder, fokus i texten etc. Inramning är således ett av journalisternas främsta dramaturgiska redskap. Inramning, som ofta kallas vinkling, är en berättarteknik som innebär att journalisten väljer vilket perspektiv en händelse ska berättas utifrån – många gånger på det sätt som gör den mer spännande och intressant. En händelse beskrivs utifrån ett visst perspektiv, eller genom att en aspekt i händelseförloppet förstoras och andra undångöms (Ghersetti, 2000). I konstruerandet av en skandal fungerar medierna således likt regissörer som bygger upp en skandals dramaturgiska

utveckling genom att göra olika aktiva val, till exempel vilka källor som ska lyftas fram och vilka som ska tystas ner (Allern och Pollack, 2012). Som diskuteras längre fram i uppsatsen ges politikern Cecilia Cavallin en hjälteroll i skandalen, vilket resulterar i att hon är en av de källor som ständigt lyfts fram i medierna och får komma till tals. Vilka som har tystats ner i Staffanstorps-skandalen är svårt att veta, då de de facto inte varit synliga för oss läsare. *Sydsvenskan* publicerade dock under skandalens efterspel en insändare av socialdemokraten Björn Stigborg (*Sydsvenskan*, 2013-10-17), där han kritiskt utmanar den rådande inramningens hjältebild av Cavallin. Om det finns fler åsikter som avviker från inramningen men som inte har publicerats är som sagt omöjligt för oss att veta. Det är dock alltid de händelser eller åsikter som stödjer den förbestämda ramen som får störst plats på tidningssidorna. För att dra det till sin spets kan vi säga att det som händer i den egentliga utvecklingen av Staffanstorps-skandalen inte spelar så stor roll, eftersom medierna redan på förhand har bestämt inramningen. Genom att göra dessa val och tilldela vilka roller de olika aktörerna får spela, kan medierna bestämma hur händelsen kommer att uppfattas (Allern och Pollack, 2012a).

Personifiering och konfliktvinkling är de mest förekommande formerna av vinkling. En intrig som antingen slutar i katastrof (tragedi) eller lyckligt (drama, komedi) är ofta central i en berättelse. Den traditionella berättelsen handlar alltid om personer och vad de gör, vilket också är liktydigt med intrigen. Huvudpersonerna tillhör ofta någon form av samhällselit, så som politikerna i Staffanstorps-skandalen. De får stereotypa karaktärsdrag och blir på så sätt enkla att lokalisera i berättelsen, vanligtvis som den onde och den gode (Cannes-resenärerna och Cavallin) eller förövaren och offret (kommunpolitikerna och skattebetalarna) (Ghersetti, 2000). Hur det uttrycks kan vi se i bland annat *Sydsvenskans* artiklar:

Kritiken haglar mot Staffanstorps politiker efter SVT-programmet om mässresorna i onsdags. Men en politiker har bara hört beröm - Miljöpartiets Cecilia Cavallin. Cecilia Cavallin intervjuades i Uppdrag granskning. Hon är fritidspolitikern som ställde en fråga om mässresorna i kommunfullmäktige förra året. Ordväxlingen var ett av få spår av den franska mässan som SVT lyckades få fram i kommunens handlingar. (*Sydsvenskan*, 2013-10-04a)

En Gammeldansk redan på flygplatsen före avfärd var ingen engångsföreteelse. Redan 2011 gjorde politikerna och tjänstemännen från Staffanstorp samma sak. Kvittot är stämplat 7.49 på morgonen. Och för varje år har representationen på resan blivit dyrare. (*Sydsvenskan*, 2013-10-05)

Genom att berättelsens handling ges ett mänskligt innehåll kan läsaren eller tittaren enklare identifiera sig med någon, vilket är en förutsättning för att kunna känna engagemang och bli berörd (Ghersetti, 2000). I *Uppdrag granskning* intervjuas Cavallin, som tidigare ifrågasatt sina kollegors årliga resor till Cannes, och hon uttrycker sina kritiska funderingar kring vad resorna egentligen tillför kommuninvånarna. Dagarna efter publicerar tidningarna artiklar om hjälten Cavallin, politikern som slog larm redan för två år sedan utan att få gehör:

Telefonen har gått varm hos miljöpartisten Cecilia Cavallin efter att SVT:s Uppdrag granskning sändes i onsdags. Men redan våren 2012 ifrågasatte hon i kommunfullmäktige Staffanstorps centrum AB:s resor till fastighetsmässan i Cannes. Utan att få svar.

(*Skånska Dagbladet*, 2013-10-04)

Cavallin berättar hur telefonen regelbundet ringer med folk som hyllar henne sedan hennes medverkan i *Uppdrag granskning*. I tidningarna berättar även Cavallin att hon har ett antal motioner på gång, bland annat med krav på att en alkoholpolicy ska införas, eftersom hon vill att Staffanstorpsbornas skattepengar ska användas på bästa sätt (*Skånska Dagbladet*, 2013-10-04 och *Sydsvenskan*, 2013-10-04a). Medierna presenterar henne följaktligen som en hjälte som ensam kämpar mot de onda förövarna (Cannes-resenärerna) för att rättvisa ska bli skipad för de stackars offren (Staffanstorps invånare). Genom att framställas på det här sättet i medierna fylls Cavallins förtroendekapital på, och hon går således med vinst när de andra politikerna går med förlust. Tack vare ett stort förtroendekapital ökar hennes möjlighet till makt och inflytande (Thompson, 2000). Cavallin återkommer i artiklar under hela skandalen, ständigt presenterad som hjälten vilken länge har stridit för Staffanstorpsbornas bästa. Att vinkla nyhetsberättelserna genom att basera dem på enkelt uppbyggda folksagor eller myter är vanligt. Det är också vanligt att politiska skandaler förenklas, särskilt då de ofta innehåller komplex fakta som förutsätter viss förkunskap. För att göra dem intressanta för så många som möjligt bygger nyhetsredaktionerna upp händelsen runt de aktuella personerna istället för att bygga upp dem kring abstrakt fakta (Allern och Pollack, 2009). I Staffanstorps-skandalen har komplicerade regelverk kring traktamente samt skatteverkets regler för arbetsresor förenklats till kortfattade förklaringar i komprimerade faktarutor. I *Uppdrag granskning* använder man visuella knep för att förtydliga och förenkla genom att utgifterna för resan visas i en ruta där antalet spenderade kronor tickar

uppåt, samt genom att den mat och alkohol som har inhandlats av politikerna beställs in och filmas på restauranger och i mataffärer.

I en skandal, så som Staffanstorps-skandalen, förändras de olika ramarna i takt med att skandalen utvecklas. Den vinkel som är viktigast i början behöver nödvändigtvis inte vara det i slutet. I början kan till exempel fakta-refererande artiklar vara dominerande, och då blir även ofta lagbrottsramen viktigare (Waldahl, 2009). I Staffanstorps-skandalens inledande fas ligger fokus främst på det moraliska brottet, snarare än det eventuella lagbrottet. Vi har valt att kalla den första inramningen för: *De onda, berusade politikerna och det stackars folket*, eller *Förövarna och offren*. En tydlig ram utgör huvudvinkeln i bland annat rubrik och ingress, samt syns i valet av bilder och värdeladdade ord (Waldahl, 2009 och Allern, 2009). I det empiriska materialet finner vi under denna första fas värdeladdade ord eller uttryck som "rena nöjestrippen" (*Kvällsposten*, 2013-10-03b), "alkohol och lyx" (*Kvällsposten*, 2013-10-03b) eller "järngänget" i *Uppdrag granskning* om de inblandade politikerna. I tidningarna publiceras politikerna med leende bilder under rubriker som "Saftig nota när politiker åt och drack i Cannes" (*Sydsvenskan*, 2013-10-02) och "De drack för dina pengar" (*Kvällsposten*, 2013-10-03b). Ett uttryck för den första inramningen kan vi bland annat se i *Kvällsposten*:

Arbetsresan till franska Rivieran varade i åtta dagar för de sju beslutsfattarna från Staffanstorp. Hur mycket arbete som blev gjort är svårt att se, enligt SVT:s "Uppdrag granskning". Däremot talar de notor som Staffanstorps invånare får stå för ett tydligt språk - det konsumerades en hel del alkohol på resan. Redan på Kastrup började representanterna med öl och snaps på morgonen.

– Det var bara tre centiliter snaps, förklarar Henrik Lethin (m), en av resenärerna.

(*Kvällsposten*, 2013-10-03b)

Även folket (offren) stödjer ramen när de får uttrycka sin besvikelse och ilska över att deras skattepengar används felaktigt, som i artikeln "Staffanstorpsborna om politikernas nota" (*Kvällsposten*, 2013-10-03a). Tidningarna iscensätter en form av medeltida rättegång, där journalisterna fungerar likt enväldiga domare och beslutar vem som ska beskyllas och vilket straff som är lämpligt. Allmänheten står runt giljotinen och passar på att vädra sitt förakt för de makthavare som har brutit mot lagen, oavsett om de lagar som har brutits står i lagboken eller är av den oskrivna sorten. Den första inramningen har även en underliggande ram, nämligen *De onda politikerna versus den goda*. Denna inramning fokuserar på Cavallins hjälteroll, vilken kommer till uttryck genom att hon målas upp med goda egenskaper – den lilla människan som

ensam har slagits mot makten. Bilden som *Uppdrag granskning* och tidningarna och målar upp av Cavallin följer även varandra visuellt, då hon både filmas och fotograferas i hemmiljö (bland annat i *Skånska Dagbladet*, 2013-10-04). Staffanstorpskandalens andra tydliga inramning som vi har identifierat kallar vi *Den stackars alkoholisten och de andra som tvingades med*, eller *Sandin-ramen*. Inom denna ram fungerar Sandin som en symbol för både syndabocken och det sympatiska offerlammet. Följande tidningsrubriker visualiserar skandalens andra inramning: “Alkoholen har blivit ett problem” (*Sydsvenskan*, 2013-10-09a) och “Det är mitt ansvar” (*Sydsvenskan*, 2013-10-09b). Även artikeln “Expert: Skicklig hantering” (*Sydsvenskan*, 2013-10-10c), där en utomstående krishanterare kallar Sandins utspel för “översmart krishantering”, förmedlar mer explicit att det Sandin genomför är en väl planerad strategi där han offerar sig för de andra politikernas skull. Även bilden till den förstnämnda artikeln (*Sydsvenskan*, 2013-10-09a) där Sandin sitter med huvudet tungt lutat i handen, tydliggör inramningen (se bild 2).

Likt journalister hakar även Lövendahl och flera andra politiker på den inramning som Sandin har erbjudit, och de passar på att rentvå sina namn när en frivillig syndabock har presenterat sig. Följande exemplifierande fråga och svar kommer från en artikel i *Sydsvenskan* (2013-10-10a) i vilken Lövendahl intervjuas: “Har Sandin bidragit till en osund alkoholkultur i Staffanstorp? – Ja, det säger han ju själv. Det har naturligtvis blivit så.”.

I skandalens tredje och sista inramning är det fortfarande fokus på Sandin, men nu är han istället *Den ensamma boven*. I likhet med den

Bild 2. Michael Sandin. Publicerad i *Sydsvenskan* 2013-10-09. Fotograf: Lars Dareberg.

föregående ramen står Sandin ensam, men den mer empatiska inställningen till Sandin är nu som bortblåst. Artikeln “Politiker festade loss för skattepengar” (*Kvällsposten*, 2013-10-11) inleds med “Regionrådet Michael Sandin (M) har roat sig och bjudit på drinkar, starköl och middagar för skattepengar.”. Både rubriken och ingressen innehåller ett flertal målande ord som “roat”, “bjudit på drinkar” och “festade loss”, vilka fastställer ramen av Sandin som en festande,

spritglad politiker – till skillnad från den ledsna, ångerfulla politikern som han framställdes som i den tidigare inramningen.

Vid större nyhetshändelser som täcks av många medier använder de flesta ofta samma inramning. Detta beror bland annat på att reportrarna från de olika redaktionerna ofta har kontakt med samma källor samt med varandra (Allern, 2009). Många gånger är en eller ett par redaktioner drivande i skandaliseringen. I vår studie är morgontidningen *Sydsvenskan* den ledande redaktionen, då de har publicerat lika många texter som *Kvällsposten* och *Skånska Dagbladet* har publicerat tillsammans. *Sydsvenskan* var dessutom den första av dessa tidningar att trycka en artikel om Staffanstorpskandalen, vilken publicerades redan samma morgon som det aktuella avsnittet av *Uppdrag granskning* skulle sändas. Huruvida *Sydsvenskan* var med och bestämde inramningen från början svårt att säga, eftersom det är *Uppdrag granskning* som avslöjar händelsen och antagligen de som främst har påverkat vilken vinkel eller inramning som tidningarna därefter valde till sina första artiklar. Den redaktion som visar de första bilderna från en händelse har möjlighet att definiera nyheten, och det är därmed av stor betydelse vem som rapporterar först (Findahl, 2000). Generellt under skandalens gång använder de tre tidningarna samma inramning. I Staffanstorpskandalen är den personliga aspekten framträdande genom stora delar av skandalens utveckling. Enligt Allern och Pollack (2009) använder alla nyhetsmedier till viss del personifiering i sin förmedling av nyheter, bland annat på grund av att det fyller publikens behov att kunna identifiera sig med de som omskrivs, men även eftersom det innebär en förenkling som möjliggör en bredare publik än vad en mer abstrakt framställning gör. En personligt vinklad nyhet om resan till Cannes har följaktligen större chans att bli publicerad och locka många läsare, än om den berättas utan att framhäva de personer som deltog. Då tidningsredaktionerna är vinstdrivande spelar detta givetvis in i besluten om vilken inramning som ska väljas, i och med att de vill nå ut till en så stor kundkrets som möjligt (Allern och Pollack, 2012a). Eftersom Staffanstorpskandalen rör vissa enskilda personer är det i detta fall inget aktivt beslut som journalisterna gör då händelsen är naturligt personorienterad. Redaktionerna arbetar istället med att förstärka den befintliga personifieringen genom dramaturgiska berättartekniker. Inledningsvis har Sonesson och Lövendahl huvudrollerna (tillika skurkrollerna) i Staffanstorpskandalen. I egenskaperna av kommunstyrelseordförande och vice kommunstyrelseordförande åläggs de ett stort ansvar för det som skett. Frågan är om *Uppdrag granskning*s inramning – skandalens startskott – även har påverkat tidningarnas val av vinkel.

Både tidningarna och *Uppdrag granskning* använder en personlig inramning, och samtliga tilldelar både Sonesson och Lövendahl roller, men med olika karaktärsdrag. I *Uppdrag granskning* tycks Sonesson vara en nervös men tillmötesgående person, och han beskrivs fortsättningsvis med en förhållandevis neutral ton i tidningarna. Lövendahl agerar kraftfullare och mer kritiskt i *Uppdrag granskning*, och får sedan utstå hån i tidningarna för sitt uttalande om skånska seder och generositet. Tidningarna följer följaktligen inte *Uppdrag granskning*s spår exakt, snarare gör de en egen tolkning av de roller som framkommer i programmet, och låter den råbarkade Lövendahl få utstå kritik medan den ryggliggande pudeln Sonesson slipper mer spö. I följande utdrag finner vi hur detta kommer till uttryck:

Hur *Uppdrag granskning* beskriver Sonesson och Lövendahl:

Reporter: Dag ett: 17:30 styrelsemötet ska börja till 19:00. Andra dagen styrelsemöte 17:30-20:30, det är tre timmar.

Christian Sonesson: Mm.

Reporter: Tredje dagen styrelsemöte 14:30 – 17:30, det är också tre timmar.

Christian Sonesson: Det kan nog stämma det du har där.

Reporter: Men det räcker inte för att det ska vara en konferens.

Christian Sonesson: Nä då får vi rätta till det så att säga om det är nåt problem med skatteverket så får vi se till så att folk i så fall får förmånsbeskatta det.

(*Uppdrag granskning*, 2013-10-02)

[---]

Torbjörn Lövendahl: Ja det är svårt för mig att ta ställning. Du sitter här och repeterar olika saker som är köpt, så jag har inte tagit del av vad det är som är köpt där.

Reporter: Nä du har inte druckit det heller eller?

Torbjörn Lövendahl: Jag har säkert druckit en öl, det har jag säkert. Jag har säkert druckit något av de andra sakerna så att. Men vi är så långt ifrån fastighetsmässan som vi kan komma nu.

(*Uppdrag granskning*, 2013-10-02)

Hur *Skånska Dagbladet* beskriver Sonesson och Lövendahl:

Det är bra att moderaten Christian Sonesson menar att man vill vara öppna med redovisningen av omkostnader från resan och att det inte finns något att dölja.” [...] “Skånska seder ska gälla, samt sunt förnuft, säger socialdemokraten Torbjörn Lövendahl som var med, till *Uppdrag granskning*. Då återstår frågan om champagne och konjak sorterar dels under skånska seder och dels under sunt förnuft?

(*Skånska Dagbladet*, 2013-10-03)

Då Sonesson och Lövendahl lyfts fram extra mycket i jämförelse med övriga Cannes-resenärer framstår de som ytterst ansvariga för något som många fler personer tagit del i. *Kvällsposten* väljer att publicera bild på alla som varit med på 2013 års Cannes-resa i artiklar med rubriker som "De drack för dina pengar" (*Kvällsposten*, 2013-10-03b), medan *Sydsvenskan* väljer att visa bild endast på de fem politikerna som deltog, och inte de övriga två personer som åkte i egenskap av andra yrkesroller (*Sydsvenskan*, 2013-10-04b). De andra resedeltagarna undgår således inte skuld, däremot lägger tidningarna inget större fokus på dem.

Att reducera verkligheten till det personliga eller dramatiska är typiskt för främst kommersiell populärjournalistik, där de personorienterade politiska skandalerna också ofta hör hemma (Allern och Pollack, 2009). Enligt Allern och Pollack (2012a) är tabloider ofta ledande i att förvandla politiska skandaler till personliga berättelser. I tabloidtidningen *Kvällsposten* har, som sagt, ett flertal bilder på de aktuella personerna publicerats, men det är snarare morgontidningen *Sydsvenskan* som har legat i framkant vad gäller att vinkla händelsen personligt. En intressant aspekt är att kommunpolitikerna hjälpte denna inramning på traven när de lät Sandin gå ut i en öppenhjärtig intervju i just *Sydsvenskan* när han berättade om sina högst privata alkoholproblem. Sandin och hans alkoholmissbruk är det mest framträdande uttrycket för den personliga vinkeln under skandalens gång. När han berättar om sitt alkoholproblem ökar antalet skrivna artiklar – tio stycken nyhetsartiklar dagen efter Sandins uttalande att jämföra med två stycken dagen innan. De flesta bilder på Sandin som tillhör dessa artiklar är dessutom lustiga fotografier, till exempel när han med ett brett leende kikar fram med huvudet genom en dörröppning. De övriga politikerna på samma uppslag porträtteras med klassiska, professionella porträtt (*Skånska Dagbladet* 2013-10-10, se bild 3).

Då Sandin tar på sig skulden, tillika ansvaret, kan medierna släppa de andra skurkarna och enbart fokusera på Sandins skuld i resornas alkoholkultur. Dagen efter att Sandin har berättat om sina alkoholproblem gör *Sydsvenskan* (2013-10-10a) en intervju med den tidigare boven i dramat, Torbjörn Lövendahl. I denna artikel framställs Lövendahl istället som en privatperson med problem – istället för som tidigare en politiker som anser att alkohol är nödvändigt vid representation. Lövendahl berättar öppenhjärtigt att han lider av svår migrän i perioder, och att han på grund av migränen inte kan dricka stora mängder alkohol. Genom att framställa sig själv som sjuk eller som offer väcker både Sandin och Lövendahl empati hos läsarna. Detta skapar en personlig aspekt av händelsen som delvis kan bidra till att de blir oantastliga genom att bygga en

Sjukskriven för alkoholproblem

■ **BESLUT.** Michael Sandin (M) hoppas kunna komma tillbaka till regionpolitiken

SKÅNE
Regionrådet Michael Sandin (M) är sjukskriven i en månad för att få behandling för sina alkoholproblem.

– Han träffade läkare i tisdags och är nu sjukskriven i en månad till att börja med för att få behandling, säger femklöverns politiske sekreterare Johan Folin.

– Därefter ska läkare bedöma om han är redo att gå tillbaka till arbetet. Michael Sandin var själv inte anträffbar på onsdagen utan ska koncentrera sig på att bli frisk.

Samtalen till Region Skåne har varit många efter Michael Sandins avslöjande i veckan att han har alkoholproblem och ska få behandling.

– Många har hört av sig med kommentarer och flera tycker det är osannolikt av honom att berätta, säger Johan Folin.

Michael Sandin (M) från Staffanstorp var med på de tre omskrivna resorna till

fastighetsmässan Mipim i Cannes som togs upp i Uppdrag Granskning.

Enligt hans egen berättelse var det sedan media börjat granska även hans tidigare kvitton och representation som Michael Sandin själv började fundera över hur stor hans alkoholkonsumtion egentligen är. Den bild han då fick fram visade att något måste göras.

Enligt Michael Sandin finns det flera förklaringar till hur det kunnat bli så här.

Han har berättat att hans relation till alkohol under ett antal år varit alltför långtgående och att det hela tog fart i samband med en gastric bypass-operation 2009.

Det ingrepp som gör att den opererade inte längre kan äta stora mängder mat. Viss forskning visar emellertid att en del ersätter det ena beroendet med ett annat, exempelvis mar med alkohol.

Michael Sandin har

Regionrådet Michael Sandin (M) är sjukskriven för sina alkoholproblem men hoppas kunna komma tillbaka till politiken när han blivit frisk.

också pekat på den stora arbetsbelastning han har i sitt uppdrag som regionråd vilket innebär arbetsveckor på ihland upp till åtta timmar och även gör att arbete och fridtid lätt flyter ihop.

Michael Sandin har också sagt att han är rädd att

hans alkoholvanor blivit Staffanstorps kommuns officiella linje.

Som kommunalråd i Staffanstorp var han ortets mest dominerande politiker i cirka tio år och hans alkoholvanor har bidragit till en icke accep-

tabil kultur när det gäller representation, menar han.

Han vill inte klandra arbetskamrater för att de inte bemötar utan säger sig förstå det och tycker att den oberoende granskning kommunledningen i Staffanstorp nu tillsatt är bra.

Sedan Michael Sandin

valt att offentligt berätta om sina alkoholproblem har han varit på ett första läkarbesök och blivit sjukskriven i en månad.

På onsdagen var han inte tillgänglig för kommentarer utan satsar nu all kraft på att ta hand om sig själv och sin hälsa. Hans förhoppning är att kunna komma tillbaka till politiken med full kraft men säger sig också inse att framtiden är osvis och beror på sjukskrivningens längd.

Under tiden som regionrådet Michael Sandin är sjukskriven går Yngve Petersson (MP) som är förste vice ordförande i vårdproduktionsberedningen där Michael Sandin är ordförande, in i hans ställe.

I Staffanstorp går ersättare in för honom i fullmäktige och även på de få uppdrag han har kvar i kommunen.

Marianne Pernbro
marianne.pernbro@sk.se
0402660383

Fullt förtroende för partikollegan

SKÅNE
– Som politiskt ansvarig för hälso- och sjukvården måste man agera som förebild.

Det säger regionstyrelsens ordförande Pia Kinhalt (M) i en kommentar till att regionrådet och partikollegan Michael Sandin har tagit tag i sina alkoholproblem och blivit sjukskriven för behandling.

Hon tillägger att hon hoppas han snart är tillbaka i tjänst och att hon har fullt förtroende för honom.

– Det är bra att Michael Sandin ser att uppdraget är oförenligt med en osund alkoholkonsumtion, tar tag i problemen och visar öppenhet kring situationen.

Enligt Region Skåne har Michael Sandin full förståelse för att det som har pågått i Staffanstorp nu påverkar det förtroende han under många år byggt upp bland kollegor, partimedlemmar och valjare. Det är sam-

Regionstyrelsens ordförande Pia Kinhalt (M) har fortsatt förtroende för Michael Sandin.

tidigt hans ambition att återställa det förtroendet, heter det i uttalandet.

– Det är bra att Michael Sandin är så bestämd med att lösa det här och det är starkt av honom att han berättar om det offentligt. Få politiker vågar vara så öppna och personliga gentemot omvärlden, säger Pia Kinhalt också och understryker att han är en oerhört viktig person i Femklöverns arbete.

Marianne Pernbro

"Borde kanske ha sett tecknen"

STAFFANSTORP
På tisdagseftermiddagen ringde regionrådet Michael Sandin upp partikollegan Christian Sonesson, kommunalråd i Staffanstorp, och berättade om sina alkoholproblem.

– Det var klart omtumlande. Jag har känt Michael länge. Vi har som partikamrater haft nära kontakt och suttit länge i kommunfullmäktige tillsammans. Min första reaktion när han berättade var: Ta nu hand om dig! säger Christian Sonesson när SKD när honom på onsdagen.

– Så här i efterhand är det klart att jag börjar fun-

dera över om jag borde ha sett tecknen och kunde ha gjort något. Men nu är det viktigaste att han tar itu med problemen, vilket han gör, och då ska han få allt stöd.

Christian Sonesson är märkbart påverkad av det som hänt och tycker Michael Sandin gör helt rätt som söker hjälp.

– Det är väldigt väldigt starkt av honom att gå ut och berätta om sina problem offentligt. Det kan inte ha varit ett lätt beslut.

Christian Sonesson bekräftar att Michael Sandin varit väldigt dominerande i kommunpolitiken i Staffanstorp de senaste tio

Christian Sonesson, kommunalråd i Staffanstorp, skakades om av Michael Sandins besked.

åren innan han blev regionråd.

Den senaste veckans turbulens i Staffanstorp

S välkomnar nya riktlinjer

STAFFANSTORP
Oppositionsrådet Pierre Sjöström (S) i Staffanstorp vill inte närmare kommentera Michael Sandins sjukskrivning och alkoholproblem.

– Nu jobbar vi för framtiden och vi måste ha klara riktlinjer för resor och representation vilket vi ska få när den oberoende granskning som pågår är klar.

– Förhoppningsvis kommer det något gott ut allt detta. Vi kan bara beklaga att det inte gjorts tidigare.

Pierre Sjöström menar att alla politiker har kollektivt skuld i att de inte agerat tidigare.

– Många invånare har rött och haft synpunkter efter Uppdrag Granskning och den senaste veckan har präglats av detta och inneburit ett antal sömn-

lösa nätter också. Det sätter i gång tankar och utan tvekan är det en pressad situation för alla här just nu, säger Pierre Sjöström som vill se framåt.

– Klara riktlinjer ska få bukt med den osunda kulturen.

Blev du överraskad av Michael Sandins besked om sina problem?

– Både ja och nej.

Marianne Pernbro

Pierre Sjöström (S) välkomnar nya riktlinjer för representation.

“vi är bara människor”-image. Nackdelen med personifieringen av politiker är dock att de blir betydligt mer sårbara för avslöjande och anklagelser om normbrott (Allern m.fl., 2012).

Skandalens olika inramningar yttrar sig även i hur reportern formulerar sig. Följande citat, där reporter Djiobaridis berättar om en av dagarna i Cannes, är ett uttryck för detta:

Det stämmer däremot precis - dag två - på söndagen klockan 12.44 betalar man vägavgiften på motorvägen som leder hit till Saint Tropez. Här slåss mångmiljonärer och kändisar om en plats för båten vid bryggan eller för ett bord på någon av lyxrestaurangerna strax bredvid. Och det var här på L' Escale som herrarna från Staffanstorp intog sin långlunch. På notan som kommunen alltså fick stå för kan vi läsa vad lunchen bestod av tre gin och tonic, sex trerättersmenyer, två vatten, två starköl, en flaska rödvin, en flaska vitt, sex kaffe och så de obligatoriska fem avec. Kostnad: 4457 kronor.

(Uppdrag granskning, 2013-10-02)

I detta citat finner vi ett flertal värdeladdade ordval och uttryck. Inledningen “Det stämmer däremot precis” berättar för oss att det Sonesson tidigare sagt inte stämmer. När reportern beskriver orten Saint Tropez använder hon uttryck som “här slåss mångmiljonärer och kändisar om en plats” och “lyxrestauranger”. Restaurangbesöket kallas för “långlunch” och hon beskriver “de obligatoriska fem avec”, vilket indirekt säger att det är regel snarare än undantag att beställa avec efter maten. Om vi tar hänsyn till McCombs (2006) andra nivå av dagordningsteorin tycks medierna även tala om för oss hur vi ska tänka om vissa saker. De värdeladdade orden – attributen – i ovanstående exempel om resmålet, kommer enligt denna teori så småningom även att överensstämma med den allmänna opinionen. Vidare kan en reporter stödja olika typer av inramningar genom att forma intervjusituationer på varierande sätt, och intervjufrågorna får således väldigt olika svar beroende på hur man formulerar dem (Sandvik, 2009 och Iyengar, 1991). Med hjälp av intervjutekniker kan en reporter framställa intervjuobjekten på ett visst sätt, till exempel genom att välja med- eller motargumenterande frågor. Reportern i *Uppdrag granskning* ställer ofta frågor till Sonesson och Lövendahl som är av den motargumenterande typen, vilket gör att hon som styr intervjun lägger orden i munnen på den som intervjuas. En sådan fråga kan i sin tur leda fram till en ofrivillig bekännelse (Sandvik, 2009). Efter att ha förklarat att det som Sonesson kallar för stugby egentligen är ett inhägnat område med stora hus, ställer *Uppdrag granskning*s reporter Djiobaridis den motargumenterande frågan “Men du tycker inte att Cannes är lyxigt?” (*Uppdrag granskning, 2013-10-02*). Här ställs Sonesson inför ett problem: svarar han nej på frågan förefaller det som att han vill undanhålla något, då Cannes och

franska Rivieran generellt förknippas med lyx (en bild som *Uppdrag granskning* även förstärker i programmet). Svarar han å andra sidan ja på frågan håller han indirekt med om att de har haft en lyxig resa. Resultatet av dilemmat som reportern försätter honom i med denna motargumenterande fråga blir följande svar: “Jo det är det väl på sitt sätt en annan flärd där än hemma, men Cannes i början på mars är inte sådär jättevarmt och underhållande heller kan jag säga” (*Uppdrag granskning*, 2013-10-02). Han försöker med andra ord att svara både ja och nej i detta långa och invecklade svar för att kringgå frågan. Argumenterande frågeteknik kan även användas för att framställa någon positivt, och då argumenterar reportern med istället för mot intervjuobjektet (Sandvik, 2009). När Cavallin intervjuas i *Uppdrag granskning* är det avsnittets enda intervju hemma hos någon av politikerna, vilket skapar en familjär och personlig inramning. Cavallin får förvisso inga tydliga medargumenterande frågor, däremot behandlas hon likt en medspelare när hon får öppna frågor av reportern som “Vad tänker du om den här Mipimresan då?” (*Uppdrag granskning*, 2013-10-02).

Ett annat intervjuerskap som påkallar en negativ inramning är det som reportern i *Uppdrag granskning* använder då hon avbryter Lövendahl under intervjun. Detta behöver inte tyda på en konflikt mellan intervjudeltagarna, men i följande dialog är det tydligt att de inte avbryter varandra för att de argumenterar för samma ståndpunkt (Sandvik, 2009).

Torbjörn Lövendahl: Det här är så långt från [reportern avbryter] fastighetsmässan man kan komma.

Reporter: Nä, nä, men du, titta här är det ditt namn som står där eller är det det inte? Är det ditt namn?

Torbjörn Lövendahl: Ja men där står inte [reportern avbryter]

Reporter: Är det ditt namn, som står där?

Torbjörn Lövendahl: Ja.

Reporter: Ja, bra. Då är min fråga två flaskor vodka att köpa hem till rummet. Är det undantagsfall?

(*Uppdrag granskning*, 2013)

I intervjuerna med Sonesson och Lövendahl är tempot även högre än med Cavallin. Vidare har frågorna en ifrågasättande ton, något som kommer till uttryck i följande konversation angående konferensmöten:

Reporter: Så ni har inte haft det som var då 17.30 -19, det stämmer inte?

Christian Sonesson: Jo det var så det var grundtanken från början men jag tror faktiskt det var så att vi sköt lite på det, eftersom inte alla var på plats.

Reporter: Ja hade ni det eller inte?

Christian Sonesson: Han skulle anlända vid ett-, tvåtiden dagen efter.

(*Uppdrag granskning*, 2013)

Här avbryter *Uppdrag granskning* dialogen genom att klippa bort Sonesson och klippa in reporterns voice-over, som säger “Här blandas både dagar och eventuella konferensmöten ihop” (*Uppdrag granskning*, 2013-10-02). Vi får inte veta om (och i så fall vad) Sonesson mer svarade på frågan, eftersom man har valt att klippa i intervjun precis där. Det är reportern som bestämmer vilka ämnen som ska tas upp samt hur länge de ska diskuteras, vilket är ett tydligt tecken på reporterns makt över dynamiken (Sandvik, 2009). Genom total kontroll i redigeringsrummet kan *Uppdrag granskning* således välja att avbryta Sonesson när de vill och istället låta en voice-over kommentera det han sagt – utan att Sonesson har någon chans att respondera. Sonesson har därmed små möjligheter att påverka hur han kommer att framställas, eller hur händelsen kommer att ramas in. Detta ligger istället i händerna på reportern, och i det här fallet även på personerna i redigeringsrummet. Ghersetti (2000) diskuterar mediernas sätt att dramatisera genom att belysa till exempel tv:s möjligheter att redigera programmet innan det sänds. De formmässiga aspekterna, som till exempel kameravinklar, bildtempo, ljudsättning och omgivande kontext präglar i hög grad bildernas innehåll. Faktumet att Sonesson inte får uttala sig förrän cirka sex minuter in i programmet spelar även en stor roll för tittarnas uppfattning av frågan. *Uppdrag granskning* ger sig själva chansen att i lugn och ro etablera sin tolkning av händelsen. De hinner även förstärka bilden av att Cannes-resorna inte har ett stöd bland kommuninvånarna genom att fråga fyra Staffanstorpsbor om de har hört talas om Mipim-mässan, och alla svarar nekande. Först därefter klipps Sonesson in för första gången. (*Uppdrag granskning*, 2013-10-02).

McCombs (2006) menar att massmedierna har upprepning som sin viktigaste kommunikationsstrategi, och att dag efter dag återkomma till en nyhet är det starkaste budskapet för ett ämnes betydelse. Att reportern i *Uppdrag granskning* ständigt återkommer till vad resorna har gett för konkreta resultat, och att hon upprepar samma fråga flera gånger, visar på hennes vilja att rikta uppmärksamheten på just detta (Sandvik, 2009). Hon säger till exempel “jag följer de fakturor och kvitton kommuntopparna lämnat in för att se vad som görs där nere och vart skattepengarna tar vägen”, “Jag försöker ta reda på på vilket sätt Cannesresorna gagnar Staffanstorps kommuninvånare“, “Men frågan är fortfarande rent konkret vad har man uppnått?” och slutligen “Hur mycket vi än söker och frågar får vi inte fram ett enda konkret bevis på att de

årliga resorna till Cannes på något sätt gagnar Staffanstorps kommuninvånare.” (*Uppdrag granskning*, 2013-10-02).

6.4 Hålla bollen rullande

Dramaturgiska tekniker kan även användas för att se till att skandalen inte dör ut. Det kan göras med hjälp av exempelvis icke-nyheter eller *non events* (obefintliga händelser) (Cohen, 2002), som när tidningarna rapporterar att det *inte* har druckits alkohol på Region Skånes mingel eller att Cannes-resorna *inte* har diskuterats på kommunfullmäktigemötet:

Men alla som kom och även de som såg mötet webben blev besvikna om de förväntat sig några svar om de kritiserade resorna till Mipimmässan i Cannes och politikerns alkoholförtäring.

[---]

Det närmaste politikerna i kommunfullmäktige kom att prata om kritiken mot resor och alkohol var när Miljöpartiets Cecilia Cavallin yrkade bifall till Agneta Nilssons (S) motion om inköp av rättvisemärkta varor, något som bland andra kommunalrådet Christian Sonesson befarade skulle bli väl dyrt.

(*Skånska Dagbladet*, 2013-10-22)

Medierna ger på detta sätt sken av att något viktigt har hänt som är värt att rapportera om, när det i själva verket inte har hänt någonting nytt. Rapportandet av *non events* kommer från redaktionernas vilja att förutse händelser, och om det förutspådda inte inträffar rapporterar man ändå som om det hänt något av nyhetsvärde (Cohen, 2002). På det sättet kan medierna hålla kvar skandalen på nyhetsagendan. Denna typ av överrapporterande görs ständigt och har enligt Cohen (2002) blivit så vanligt att det inte längre ifrågasätts.

För att driva på skandalen ytterligare har nyhetsjournalisterna ett antal aktörer – medhjälpare – i skandaliseringsprocessen. I en medierad skandal kan politiska kommentatorer, till exempel ledarskribenter, få en betydande roll. Deras uppgift är att tolka det som de grävande journalisterna letar fram, och för att det ska bli så starkt som möjligt bör de bekräfta den rådande inramningen med sina analyser (Pollack, 2009). Redan under Staffanstorpskandalens andra dag publiceras två ledare (*Skånska Dagbladet*, 2013-10-03 och *Sydsvenskan*, 2013-10-03a). Ledaren i *Skånska Dagbladet* fokuserar på den stora mängden alkoholköp, precis som de publicerade nyhetsartiklarna, medan *Sydsvenskans* ledare skapar en mer nyanserad bild av Cannes-resorna. Den senare stödjer inte den rådande inramningen då författaren skriver “Kommuntoppar har rätt att resa, äta och dricka gott i tjänsten. Men det måste gå att försvara inför skattebetalarna” (*Sydsvenskan*, 2013-10-03a). Vi återkommer till denna meningsskillnad nedan. Den främsta

skillnaden mellan en nyhetsartikel och en ledare är att den sistnämnda öppet har sin utgångspunkt i en persons åsikt, medan nyhetsartiklar utger sig för att vara objektiva. Det ökade användandet av politiska kommentatorer i skandaler kan delvis förklaras med ett minskat förtroende för politiker, vilket skapar ett behov hos folket av en mer kritisk och granskande journalistik. Kommentatorerna kan bidra med tolkningar och spekulationer av det politiska spelet på ett rättframt sätt som de vanliga nyhetsreportrarna inte kan (Enli, Nord och Stúr, 2012). Eftersom förtroendet för politikerna berörs i Staffanstorpskandalen borde tidningarna haft anledning att publicera ett flertal kommenterande ledare. I vårt empiriska material finner vi dock endast sju sådana, varav sex är ledare och en är en mer kommenterande krönika som har publicerats på en nyhetssida, där den enligt Enli, Nord och Stúr (2012) också gör störst intryck. Kommentatorer har möjlighet att upprätthålla en skandal, genom att kommentera och sia om framtiden. Under skandalens olika faser kan de exempelvis agera likt både domare och bödel genom att föreslå lämpliga konsekvenser för de inblandade. Ingen av de tre tidningar som vi har undersökt har publicerat en ledare som uppmanar till avgång, däremot publicerar *Kvällsposten* (2013-10-16) på ledarsidan följande citat (från en ledare i tidningen *Ystads Allehanda*) "Av det följer rimligen att Sandin inte kan sitta kvar på sin post", och framför budskapet ändå. Möjligheterna att påverka ökar även när de olika ledarskribenterna delar samma tolkning och på så sätt förstärker varandra (Enli, Nord och Stúr, 2012). Det intressanta i vårt empiriska material är att fem av ledarna förvisso delar samma tolkning, däremot stödjer denna tolkning inte den inramning som tidningarna har byggt upp genom nyhetsartiklarna. I ledarna uttrycks istället en gemensam tanke att politikerna bör representera mera, men att det givetvis måste göras korrekt. Citat som "Vin till mat är något helt annat än starköl och Jägermeister till frukost." (*Sydsvenskan*, 2013-10-19), "Det handlar inte om att politiker och offentliganställda inte kan få ha trevligt och dricka ett glas vin till maten" (*Skånska Dagbladet*, 2013-10-10b) och "Staffanstorp har kört resorna med lite av budgetperspektiv" (*Kvällsposten*, 2013-10-10) visar en tendens att både vilja nyansera den svart-vita antingen/eller-bilden, och till viss del även gå i de anklagades försvar. Ledarna är i det avseendet inte med och driver skandalen framåt i samförstånd med den etablerade inramningen.

Även andra politiker, så som oppositionspolitiker, kan påverka genom att aktivt delta i skandaliseringen. Fladmoe och Todal Jenssen (2009) har sammanfattat tio bud för den politiker som önskar skandalisera. De ger bland annat rådet att välja en händelse som förmodas orsaka

ilska hos medborgarna. Staffanstorpskandalen berör ett normbrott mot alkohol och skattepengar vilket ses allvarligt på i Sverige, som vi tidigare nämnt. Fladmoe och Todal Jenssen (2009) menar vidare att man även bör undvika fall som kräver stora förkunskaper hos publiken. Ett normbrott som gäller alkoholintagande under arbetstid samt felaktigt bruk av skattepengar är något som merparten av kommuninvånarna kan förstå och relatera till, särskilt eftersom det i Sverige har varit viktigt att bygga upp en god välfärd för hela befolkningen. Vidare är det, som medhjälpare till skandalen, bäst att vara anonym eftersom man annars riskerar att själv bli skandaliserad. Cavallin – den tydligaste kritikern – har dock valt att inte vara anonym i sina uttalanden. Hon har snarare varit en framträdande deltagare i mediernas skandalisering av Cannesresorna. Med undantag för en motståndarpolitikers insändare (*Sydsvenskan*, 2013-10-17) som kritiserar Cavallin, behandlas hon som en av mediernas allierade och undgår därmed kritik på tidningssidorna. Detta är i enlighet med hjälterollen som den rådande inramningen har målat upp, och medierna har sannolikt valt att publicera de händelser och åsikter som stödjer denna bild. När skandaliseringen väl har startat gör man enligt Fladmoe och Todal Jenssen (2009) rätt i att bära mer ved till bålet, precis som när Cavallin driver på skandalen genom att själv polisanmäla kommunens hantering av kvitton. Den 16 oktober skriver *Sydsvenskan*:

Miljöpartisten Cecilia Cavallin reagerade. Hon har gedigna erfarenheter av bokföring, och är van vid att alla kvitton ska sparas i minst tio år.”

[---]

“Cecilia Cavallin lyckades efter visst besvär få polisen att ta emot hennes anmälan. Hon vill att rutinerna ska ses över, både i Staffanstorp och i andra kommuner.

(*Sydsvenskan*, 2013-10-16)

Cavallin fortsätter med andra ord att hitta nya besvärande uppgifter för de inblandade politikerna. Hon tar även plats i medierna på eget initiativ med ett debattinlägg (*Sydsvenskan*, 2013-10-12b). I inlägget kritiserar hon Sonesson och Stigborg för att tidigare ha varit negativt inställda till en alkoholpolicy, och stör således den bild de två försöker etablera av sig själva där de säger sig vara positiva till en policy. I flera av hennes uttalande förstärker hon aktivt bilden av sig själv som folkets hjälte, bland annat då hon säger “Många har hört av sig, skrivit och jag har till och med fått blommor” (*Skånska Dagbladet*, 2013-10-16). Cavallin gör även rätt, enligt Fladmoe och Todal Jenssen (2009), när hon undviker att nämna några personliga intressen i skandalen, och

talar istället som representant för Staffanstorps invånares som främst ser till deras bästa. Detta kommer till uttryck bland annat när Cavallin säger: "Nu när representationen ska minskas så finns nog pengar till fairtradebananer åt barnen" (*Skånska Dagbladet*, 2013-10-22). Slutligen är det enligt Fladmoe och Todal Jenssen (2009) viktigt att man berömmar den man skandaliserar för att på så sätt öka sin egen trovärdighet, så som Cavallin gör när Sandin erkänner sina alkoholproblem. *Sydsvenskan* (2013-10-10b) skriver: "Cecilia Cavallin (MP) tycker att kommunstyrelsens förre ordförande Michael Sandin (M) ska ha all heder för att han berättar öppet om sina alkoholproblem."

Cavallin är dock inte den enda politikern som vill sko sig på de skandaliserades olycka. Flera andra politiker uttrycker snabbt kritik mot avsaknaden av en alkoholpolicy och efterlyser nya regler (*Sydsvenskan*, 2013-10-04a). En som försöker skandalisera den gode Cavallin är politikern Björn Stigborg som, genom ett debattinlägg (*Sydsvenskan*, 2013-10-17), beskriver en annan bild av Cavallin som tiggande under fullmäktigesammanträdena. Stigborg avslutar sitt debattinlägg med frågan "Är det verkligen så att Miljöpartiets fullmäktigeledamöter alltid dricker endast vatten och julmust på kommunfullmäktiges julavslutningar?". Även när Sandin aktivt tar på sig skulden är det flera personer som passar på att smida medan elden är varm. De talar varmt om Sandin samtidigt som de lägger över ansvaret på honom. Detta kommer till uttryck bland annat när Sonesson svarar på frågan om vilket ansvar han har haft: "Jag har inte lämnat in några sådana kvitton. Men jag kanske skulle ha sett signaler och pratat med Michael." (*Sydsvenskan*, 2013-10-10b). Han tar därmed ett visst ansvar för Sandins alkoholmissbruk, men inte för några inlämnade kvitton med dyra alkoholinköp. Att han har undvikit att hantera en kollegas privata missbruk handlar mer om ett medmänskligt ansvar än ett politiskt ansvar, och är därför inte ett lika stort hot mot hans politiska yrkesroll. Gemensamt för alla exempel är politikernas vilja att kasta skandalens ljus på någon annan, för att därigenom undkomma ansvar eller åtminstone lätta på sin egen skuldbörda.

6.5 Efterspelet

Lull och Hinerman (1997) menar att skandaler inte bara är rapportering av fakta, utan att själva berättelsen triumferar över faktan, och nyfikenheten hos publiken uppmuntrar medierna att fortsätta berätta. Berättelsen fortsätter så länge publiken är intresserad, och det är därmed allmänheten som avgör när den är slut. Ett avslut kräver någon slags konsensus, till exempel den slutliga sanningen, en moralisk läxa, eller att rättvisa skipas. Thompson (2000) menar att detta

sker i den tredje fasen: the culmination. Staffanstorpskandalen når sin höjdpunkt då Sandin öppet berättar om sina alkoholproblem och därefter sjukskrivs (*Sydsvenskan*, 2013-10-09a). Den fjärde fasen, the aftermath, kommer till uttryck efter att skandalens upplösning har passerat genom att Sandin tagit på sig ansvaret för den alkoholtrend som rått. Efter detta förändras tidningarnas rapportering. Artiklar publiceras där politikerkollegor inte längre försvarar vad som hänt, utan snarare påpekar det tragiska i situationen och hur stark Sandin är som vågar berätta om sina problem (bland annat *Sydsvenskan*, 2013-10-10b). Oppositionen och allmänheten kräver ett regelverk för politikerna att förhålla sig till (*Sydsvenskan*, 2013-10-12), och högt uppsatta politiker (som inte var med på resorna) intervjuas (*Sydsvenskan*, 2013-10-10b). Pressen att göra något är enormt stor, och den 15 oktober publicerar *Sydsvenskan* Sonessons beslut att resenärerna ska betala tillbaka alkoholen som inhandlades under resorna. Sonesson berättar samtidigt att han från och med nu kommer att arbeta efter nya riktlinjer, trots att de nya reglerna ännu inte röstats igenom i kommunfullmäktige och kommunledningens tillsatta utredning ännu inte är färdig. Sonesson säger: “Jag föregriper inte detta, jag vill bara kommunicera vilka principer jag vill jobba efter och tycker är viktiga.” (*Sydsvenskan*, 2013-10-15). Under de efterföljande dagarna minskar allmänhetens intresse och tidningarna beslutar sig antagligen för att överträdelsen inte längre förtjänar den uppmärksamhet som den tidigare fått. De publicerar färre och färre artiklar om politikerna i Staffanstorp, och skandalen dör sakta ut. Thompson (2000) menar att det till viss del är den tidsbegränsade berättarstrukturen i kombination med det mänskliga intresset för skandaler – som moderna moraliska sagor – som gör skandaler till en källa för njutning för vissa och ett samtalsämne för många. Eftersom skandaler inbegriper moraliska överträdelser får de oss att reflektera över etik och moral och reser etiska frågor om sådant vi inte håller med om.

7. Konklusion

Genom att studera skandalen i Staffanstorp kan vi, utifrån ovanstående resonemang, förstå hur en händelse kan utvecklas till en skandal först den dagen då medierna väljer att skriva om den, men också endast om den följs av en reaktion från allmänheten. I vår studie blir det tydligt att de avslöjanden som medierna gör och de uttalanden som publiceras i medierna inte är sekundära, utan helt och hållet är vad som utformar en skandal (Thompson, 2000). Att händelsen i sig inte utgör den potentiella skandalen utan snarare avslöjandet av den, blir tydligt då det är först efter *Uppdrag granskning*s avslöjande som allmänhetens missnöje kommer fram – trots att politikerna har rest till Cannes under flera års tid. En händelse är således inte en skandal på förhand, utan skapas främst av de journalistiska val som nyhetsredaktionerna gör. I studien har vår utgångspunkt varit att nyheter är berättelser om verkligheten, vilken struktureras och produceras av journalisternas beskrivningar av, och förmedling om, utvalda händelser. För att strukturera detta använder nyhetsredaktionerna en rad berättartekniska grepp som ramar in händelsen utifrån ett visst perspektiv. Framträdande i Staffanstorpsskandalen har varit hur medierna tilldelat de inblandade olika roller, där Cavallin och Sandin har spelat berättelsens huvudkaraktärer (hjärte och skurk). Från början hade berättelsen dock två andra huvudpersoner – Sonesson och Lövendahl. Att kommunstyrelseordförande och vice kommunstyrelseordförande åläggs ett stort ansvar för resorna är inte särskilt överraskande, men den intressanta aspekten av detta är hur tidningarna en vecka senare helt byter fokus då Sandin erkänner sin skuld. Sonesson och Lövendahl presenteras därefter som två seriösa och duktiga politiker, som oturligt nog har en kollega med betydande alkoholproblem – ett problem de inte har kunnat förebygga i tid. De får också chans att uttala sig i medierna. Lövendahl till exempel får i en helsidesnyhet förklara sitt barska och hårda framträdande i *Uppdrag granskning* (Sydsvenskan, 2013-10-10a). Angående Cavallin observerade vi att hon i majoriteten av artiklarna inte har ett nyhetsvärde. Det förhållandevis stora utrymme hon ges i Staffanstorpsskandalen motiveras snarare av funktionen hon har som den enda goda kraften. Alla berättelser behöver motsatspar, och skandalen i Staffanstorp är inget undantag.

Framställningen av skandalen genomsyras av de perspektiv som medierna väljer att berätta utifrån. Detta har vi i analysen främst sett genom hur *Uppdrag granskning* och tidningarna presenterar sina karaktärer, samt hur de framhäver eller förstorar vissa aspekter samtidigt som de döljer andra. Nyheternas dramaturgiska struktur förmedlar således kunskap om

verkligheten och spelar därför en fundamental roll för den bild av verkligheten som medborgarna får och agerar utifrån (Ghersetti, 2000).

Skandaler kan uppmuntra offentliga diskussioner om känsliga, kontroversiella problem, vilket kan ses som en positiv bidragande faktor till ett demokratiskt klimat. Dock har skandalerna i medierna även en baksida. Allern och Pollack (2009) menar att trots att journalistiken spelar en viktig roll i en demokrati har skandaliserande mediedrev ingen plats i dessa sammanhang. Nu i efterhand vet vi att politikern Michael Sandin avgick efter sin sjukskrivning som ett resultat mediernas framställning av honom. Här frågar vi oss var medborgarnas demokratiska rättigheter fanns, och varför det inte blev en omröstning istället där medborgarna som en gång valt Sandin till sin representant fick besluta om hans politiska framtid. Mediedrevets dramaturgi kräver ofta snabba beslut och därmed snabba offer, något som inte går hand i hand med demokratiska processer och eftertanke (Allern och Pollack, 2009). Vi menar att medierna inte kan sägas symbolisera en objektiv talarstol för folkets röst. Detta blir än viktigare om vi tar i beaktning det faktum att dem tycks ha överdrivit folkets ilska mot politikerna. Resultatet av vår studie utmanar uppfattningen att vi idag lever i ett informationssamhälle. Det handlar förslagsvis snarare om ett andrahands-informationssamhälle, där vi upplever världen via medierna, och tar del av den via olika bilder av verkligheten.

Ytterligare en intressant aspekt som framkom under analysen är att det, i relation till antalet skrivna artiklar, har rapporterats om förhållandevis få faktiska händelser. I de tre tidningarna återkommer upprepade gånger samma ämne, samma intervjupersoner och samma fördömande rubriker som ger intrycket av att något nytt har hänt när så inte är fallet. De så kallade icke-nyheterna är ett smidigt sätt att upprätthålla ett sken av att man rapporterar om något stort och aktuellt. Samtidigt har ett antal nya moraliska överträdelser avslöjats efter hand, både av medierna och av den skandaliserande politikern Cavallin. Vi kan följa den mediala konstruktionen som många läsare antagligen inte reflekterar över när de läser nyheterna till morgonkaffet eller bläddrar genom en gratistidning på pendeltåget, utan som sväljs hel och utan kritisk eftertanke. Utifrån McCombs (2006) dagordningsteori kan vi i vår studie förstå hur medierna dagligen ger oss ledtrådar, till exempel genom tidningsartiklarnas rubriker, om vilka ämnen som är viktiga och som vi bör ha en åsikt om. För den som inte reflekterar över mediernas rapportering målas en bild av verkligheten upp om vad övriga medborgare anser i en viss fråga, som den som tar del av nyheten även på något vis förhåller sig till. Och Staffanstorpsborna är

inte bara arga, berättar tidningarna, de är rasande – eller? Detta för oss in på en annan intressant problematik som vår analys visade. Hur långt kan medierna tänja på sina dramaturgiska knep i konstruerandet av en skandal? Kan man verkligen säga att invånarna är rasande, när tidningarna i själva verket inte verkar ha hittat så många förbannade invånare eller fått in så många upprörda insändare från skattebetalarna (baserat på det som har publicerats)? Inte ens tidningarnas egna ledarskribenter är särskilt ilskna. Tvärtom, de framför sin kritik med en nyansering av problemet kring alkohol och representation, som varit frånvarande i många nyhetsartiklar. En ledare uppmuntrar till och med politikerna att representera mera, och att inte snåla på bjudmat och alkohol (*Kvällsposten*, 2013-10-17).

Staffanstorpskandalen ger uttryck för det som kallas snöbollseffekt (Cohen, 2002:63), vilket innebär att nyhetsredaktionerna rapporterar om fler och fler händelser, och avlägsna händelser vinklas för att framstå som sammanhängande med skandalen. När de “riktiga” historierna i ett fall ebbar ut håller medierna intresset uppe genom olika typer av rapportering (som icke-händelser, åsiktstyckande, beskrivningar och olika lokala reaktioner etc.) eller genom att skriva om lättningen att det är över, men att det kan komma att hända igen. I analysen framkommer det med all önskvärd tydlighet att det är medierna som är hjälpmedlet när det gäller denna spridning. Nyhetsprocessen bygger på en medielogik som innebär att medierna måste förhålla sig till vissa särskilda villkor om hur det journalistiska innehållet ska väljas ut, bearbetas, presenteras samt hur det utformas språkligt och visuellt. Snöbollseffekten kan komma att leda till det som Cohen (2002) kallar för moralpanik. Trots att skandalen i Staffanstorp inte är ett uttryck för moralpanik, har vi sett att den genomgick en liknande utveckling och fick samma behandling av medierna.

Utifrån studiens resultat hade det varit fruktbart att gå vidare med en undersökning av skandalens efterspel och vilka konsekvenser mediernas skandalisering fick för politikerna i Staffanstorp. Till exempel skulle det vara intressant att undersöka vad som ledde fram till Sandins avgång, och hur medierna rapporterade kring det strax innan och strax efter beslutet offentliggjordes. Några veckor efter *Uppdrag granskning*s avslöjande om Staffanstorp, avslöjade de liknande oegentligheter i Göteborgs kommun. Intressant vore därmed att jämföra hur rapporteringen i medierna har sett ut i de två skandalerna, med utgångspunkt i att Staffanstorp styrs av Moderaterna och att Göteborg styrs av en rödgrön koalition.

8. Referenslista

8.1 Tryckta källor

Allern, Sigurd (2009): Flokkjakt med anfører. I: Sigurd Allern och Ester Pollack (red.), *Skandalenes markeds plass: politikk, moral og mediedrev*. Bergen: Fagbokforl. (49-81)

Allern, Sigurd, Mark Blach-Ørsten, Anu Kantola och Ester Pollack (2012): Increased scandalization. I: Sigurd Allern och Ester Pollack (red.), *Scandalous: the mediated construction of political scandals in four nordic countries*. Göteborg: Nordicom. (29-50)

Allern, Sigurd och Ester Pollack (2009): Skandelenes Markeds plass. I: Sigurd Allern och Ester Pollack (red.), *Skandalenes markeds plass: politikk, moral og mediedrev*. Bergen: Fagbokforl. (193-206)

Allern, Sigurd och Ester Pollack (2012a): Mediated scandals. I: Sigurd Allern och Ester Pollack (red.), *Scandalous: the mediated construction of political scandals in four nordic countries*. Göteborg: Nordicom. (9-28)

Bjerke, Paul (2012): Media victims and media morals. I: Sigurd Allern och Ester Pollack (red.), *Scandalous: the mediated construction of political scandals in four nordic countries*. Göteborg: Nordicom. (165-180)

Cohen, Stanley (2002). *Folk devils and moral panics: the creation of the mods and rockers*. 3. ed. New York: Routledge

Ekström, Mats och Larsåke Larsson (2010): Inledning. I: Mats Ekström och Larsåke Larsson (red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur. (13-24)

Enli, Gunn, Lars Nord och Elisabeth Stúr (2012): Pundits and political scandals. I: Sigurd Allern och Ester Pollack (red.), *Scandalous: the mediated construction of political scandals in four nordic countries*. Göteborg: Nordicom. (87-102)

Findahl, Olle (2000): Kan vi lita på medierna. I: Rolf Lidskog, Stig Arne Nohrstedt och Lars-Erik Warg (red.), *Risker, kommunikation och medier: en forskarantologi*. Lund: Studentlitteratur

Fladmoe, Audun och Anders Todal Jenssen (2009): Ti bud for den som vil skandalisera. I: Sigurd Allern och Ester Pollack (red.), *Skandalenes markeds plass: politikk, moral og mediedrev*. Bergen: Fagbokforl. (27-47)

Ghersetti, Marina (2000): *Sensationella berättelser*. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs Universitet

Hammarlin, Mia-Marie och Gunilla Jarlbro (2012): From tiara to toberlone. The rise and fall of Mona Sahlin. I: Sigurd Allern och Ester Pollack (red.), *Scandalous: the mediated construction of political scandals in four nordic countries*. Göteborg: Nordicom. (113-132)

Iyengar, Shanto (1991). *Is anyone responsible? How television frames political issues*. Chicago: University of Chicago Press

Lull, James och Stephen Hinerman. (1997): *Media Scandals*, Polity Press, Cambridge

McCombs, Maxwell (2006). *Makten över dagordningen: om medierna, politiken och opinionsbildningen*. 1. uppl. Stockholm: SNS förlag

Merriam, Sharan B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur

Pollack, Ester (2009): Extra Extra, hon sågas - hon avgår. I: Sigurd Allern och Ester Pollack (red.), *Skandalenes markeds plass: politikk, moral og mediedrev*. Bergen: Fagbokforl. (99-120)

Sandvik, Margareth (2009): Skandaleprat i fredagsformat. I: Sigurd Allern och Ester Pollack (red.), *Skandalenes markeds plass: politikk, moral og mediedrev*. Bergen: Fagbokforl. (83-97)

Thompson, John B. (1997): Scandal and Social Theory. I: Lull, James och Stephen Hinerman. (Red.) *Media Scandals*. Polity Press: Cambridge. (34-64)

Thompson, John B. (2000). *Political scandal: power and visibility in the media age*. Cambridge: Polity.

Waldahl, Ragnar (2009): Ordfører, hedersmann - og skattesnyter. I: Sigurd Allern och Ester Pollack (red.), *Skandalenes markeds plass: politikk, moral og mediedrev*. Bergen: Fagbokforl. (137-154)

Östbye, Helge, Karl Knapskog, Knut Helland och Leif Ole Larsen. (2004). *Metodbok för medievetenskap*. Malmö: Liber Ekonomi.

8.2 Elektroniska källor

SVT - Sveriges Television Aktiebolag, Hemsida [Elektronisk] 2011. Tillgänglig:

<http://www.svt.se/ug/> Hämtdatum: 2013-12-01

Skatteverket, Hemsida [Elektronisk]. Tillgänglig:

<http://www.skatteverket.se/privat/skatter/arbeteinkomst/formaner/resor/studiekonferensresor>

Hämtdatum: 2013-12-19

Retriever, Hemsida [Elektronisk] Tillgänglig: www.retriever-info.com Hämtdatum: 2013-12-02

8.3 Tv-program

Uppdrag granskning (2013). Kommungranskarna: Staffanstorp.[tv-program] Sveriges Television, SVT, 2 oktober

8.4 Tidningsartiklar

Samtliga tidningsartiklar är hämtade från Retriever 2013-12-02.

- *Sydsvenskan* (2013-10-02) "Saftig nota när politiker åt och drack i Cannes", Björn Sjö.
- *Sydsvenskan* (2013-10-03a) "Fars utan skratt i Cannes", Anonym ledare.
- *Sydsvenskan* (2013-10-03b) "Ilskan växer i Staffanstorp", Framsida.
- *Sydsvenskan* (2013-10-03c) "Upprörda känslor bland kroggäster", Tommy Lindstedt och Albin Brönmark.
- *Sydsvenskan* (2013-10-04a) "MP-politiker hyllad efter SVT-programmet", Björn Sjö.
- *Sydsvenskan* (2013-10-04b) "Magert utbyte vid tidigare utlandsprojekt", Mats Amnell.
- *Sydsvenskan* (2013-10-05) "Frukostsnaps en tradition för politikerna", Jessica Ziegerer.
- *Sydsvenskan* (2013-10-08) "All representation granskas", Björn Sjö.
- *Sydsvenskan* (2013-10-09a) "Alkoholen har blivit ett problem", Björn Sjö.
- *Sydsvenskan* (2013-10-09b) "Det är mitt ansvar", Framsida.
- *Sydsvenskan* (2013-10-10a) "Det har tyvärr varit tydligt", Görel Svahn.
- *Sydsvenskan* (2013-10-10b) "Fler politiker om Michael Sandins problem", Mikael Anjou och Görel Svahn.
- *Sydsvenskan* (2013-10-10c) "Expert: Skicklig hantering", Görel Svahn.
- *Sydsvenskan* (2013-10-11) "Partikollegor bjöds för skattepengar", Lena Stadler och Martina Glimberg.
- *Sydsvenskan* (2013-10-12a) "Oppositionen kräver skärpta bjudregler", Martina Glimberg.
- *Sydsvenskan* (2013-10-12b) "Den som vill ta ett glas borde stå för notan själv", Cecilia Cavallin.
- *Sydsvenskan* (2013-10-13) "Om de gör så här tror man att det ska vara så", Cecilia Nebel.
- *Sydsvenskan* (2013-10-15) "Mässresenärer betalar för spriten som köptes i Cannes", Björn Sjö.
- *Sydsvenskan* (2013-10-16) "Kvitton har kastats för tidigt i flera år", Björn Sjö.

- *Sydsvenskan* (2013-10-17) “Cavallin sa inte ett pip om alkoholen förra året”, Björn Stigborg.
- *Sydsvenskan* (2013-10-19) “Skål Skåne, utan baksmälla”, Heidi Avellan.
- *Kvällsposten* (2013-10-03a) “Staffanstorpsborna om politikernas nota”, Eva Sternäng.
- *Kvällsposten* (2013-10-03b) “De drack för dina pengar”, Eva Sternäng.
- *Kvällsposten* (2013-10-04) “Raseriet mot Staffanstorp”, Anders Bengtsson och Per Lindelöw.
- *Kvällsposten* (2013-10-10) “Riskjobb: Politiker”, Peter J. Olsson.
- *Kvällsposten* (2013-10-11) “Politiker festade loss för skattepengar”, Frida Bergsten.
- *Kvällsposten* (2013-10-16) Ledarcitat.
- *Kvällsposten* (2013-10-17) “För lite skånsk representation”, Anonym ledare.
- *Skånska Dagbladet* (2013-10-03) “Sup för egna pengar”, Martina Jarminder.
- *Skånska Dagbladet* (2013-10-04) “Politikern som till slut fick svar”, Pernilla Nielsen Negrén.
- *Skånska Dagbladet* (2013-10-08) “Representation granskas”, Lena Breitner.
- *Skånska Dagbladet* (2013-10-10a) “Sjukskriven för alkoholproblem”, Marianne Pernbro.
- *Skånska Dagbladet* (2013-10-10b) “Alkoholproblem”, Martina Jarminder.
- *Skånska Dagbladet* (2013-10-16) “Politikers kvitton kastades för tidigt”, Marianne Pernbro.
- *Skånska Dagbladet* (2013-10-22) “Inga svar om mässresor och sprit”, Marianne Pernbro.

8.5 Rättigheter till uppsatsens bilder

- Rättighet att publicera bild 2 som är publicerad på uppsatsens sida 22 fick vi av *Sydsvenskan* den 8 januari 2014.
- Rättighet att publicera bild 3 som är publicerad på uppsatsens sida 26 fick vi av *Skånska Dagbladet* den 7 januari 2014.